

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı

KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE ÜNİVERSİTE
ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAM DOYUMLARI

Mustafa Zahid TOZAR

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2019

Liderlik, araştırma, inovasyon, kaliteli eğitim ve değişim ile

Daha ileriye ... En İyiyeye ...

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı

KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE ÜNİVERSİTE
ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAM DOYUMLARI

LIFE SATISFACTION OF UNIVERSITY STUDENTS ACCORDING TO DARK
TRIAD PERSONALITY TRAITS

Mustafa Zahid TOZAR

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2019

Kabul ve Onay

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne,
Mustafa Zahid TOZAR'ın hazırladığı "KARANLIK ÜÇL¼ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNE
GÖRE ÜNİVERSİTE ÖğRENCİLERİNİN YAŞAM DOYUMLARI" başlıklı bu çalışma
j¼rimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim
Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

J¼ri BaŐkanı

Prof. Dr. İbrahim YILDIRIM

J¼ri Üyesi (Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi Özlem HASKAN AVCI

J¼ri Üyesi

Prof. Dr. Filiz BİLGE

J¼ri Üyesi

Doç. Dr. T¼rkan DOğAN

J¼ri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep ERKAN ATİK

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisans¼st¼ Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri üyeleri tarafından **13 / 06 / 2019** tarihinde uygun gör¼lm¼Ő ve Enstit¼ Yönetim Kurulunca / / tarihinde kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ali Ekber ŞAHİN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼r¼

Öz

Bu araştırmanın amacı karanlık üçlü kişilik özelliklerine göre üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının incelenmesidir. Uygun örnekleme yönteminin kullanıldığı araştırmaya İstanbul, Ankara, Eskişehir ve Konya'da yaşayan 516 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları Demografik Bilgi Formu, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Karanlık Üçlü Ölçeği şeklindedir. Katılımcılar Karanlık Üçlü Ölçeğinden aldıkları puanlara göre ortalamadan en az bir standart sapma düşük puan alanlar ve ortalamadan en az bir standart sapma yüksek puan alanlar olarak ikiye ayrılmıştır. Bu oluşturulan düşük ve yüksek gruplar arasında bağımsız örneklemler t-testi yürütülerek grup ortalamaları arası farkın anlamlı olup olmadığı incelenmiştir. Narsisizm puanı yüksek olan bireylerin yaşam doyumlarının düşük olan bireylere göre anlamlı olarak düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Makyavelizm ve psikopati puanları yüksek olan bireyler ile düşük olan bireylerin yaşam doyumu puanları arasında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır. Narsisizm ile yaşam doyumu arasında bulunan ilişkinin kültürel farklılıklarla açıklanabileceği; Makyavelizm ve psikopati ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmamasının ise karanlık üçlü literatürüyle açıklanabileceği belirtilmiştir.

Anahtar sözcükler: kişilik, karanlık üçlü, yaşam doyumu, Makyavelizm, narsisizm, psikopati

Abstract

Purpose of this research is to examine life satisfaction of university students based on dark triad. Study group was determined with convenience sampling method and consisted of 516 university students from Istanbul, Ankara, Eskisehir and Konya. Measures were Demographic Information Form, Satisfaction with Life Scale and Dirty Dozen. Participants divided into high and low point groups according to Dirty Dozen points. High point groups included participants who has at least one standard deviation more from average. Low point groups included participants who has at least one standard deviation less from average. Independent samples t-test was conducted between high and low point groups of personality traits. Results showed that there were significant difference between high and low point groups of narcissism, average life satisfaction point of high point groups of narcissism was lower. There were no significant difference between high and low point groups of Machiavellianism and psychopathy. It is discussed that significant relationship of narcissism and life satisfaction can be understood in cultural context; absence of significant relationship of Machiavellianism and psychopathy with life satisfaction can be understood with dark triad literature.

Keywords: personality, dark triad, life satisfaction, Machiavellianism, narcissism, psychopathy

Teşekkür

İlk olarak varlığıyla, desteğiyle, ilgisiyle, sabrıyla, yol göstericiliğiyle, çalışma uyumuyla, açık fikirliliğiyle bana tüm araştırma sürecinde destek olan danışmanım Özlem Haskan Avcı hocama;

Beraber çalışmaktan keyif aldığım, günlük sohbetlerde bile benim gelişmemi ve öğrenmemi sağlayan, İstanbul Medeniyet Üniversitesindeki çalışma arkadaşlarıma;

Her zaman güçlerini yanımda hissettiğim annem ve babama;

Alana dair bilgilerimi genişleten, sonsuz yardımcım, ailemdeki meslektaşım, kardeşim Betül Tozar'a;

Beraber vakit geçirmeyi lütuf olarak addettiğim tüm değerli arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

İçindekiler

Öz.....	ii
Abstract.....	iii
Teşekkür.....	iv
Tablolar Dizini.....	vii
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini.....	viii
Bölüm 1 Giriş.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	3
Araştırma Problemi.....	5
Sayıtlılar.....	5
Sınırlılıklar.....	5
Tanımlar.....	6
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar.....	8
Yaşam Doyumu.....	8
Kişilik.....	11
Beş Faktör Kişilik Kuramı.....	13
Karanlık Üçlü.....	15
İlgili Araştırmalar.....	22
Bölüm 3 Yöntem.....	31
Çalışma Grubu.....	31
Veri Toplama Süreci.....	32
Veri Toplama Araçları.....	33
Verilerin Analizi.....	34
Bölüm 4 Bulgular ve Yorumlar.....	37
Karanlık Üçlü ve Yaşam Doyumu Puanlarının Katılımcıların Demografik Değişkenlerine Göre Değişip Değişmediğine İlişkin Bulgular.....	40

Yaşam Doyumu Puanlarının Katılımcıların Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerine Göre Değişip Değişmediğine İlişkin Bulgular	47
Bölüm 5 Sonuç, Tartışma ve Öneriler	50
Sonuç.....	50
Tartışma.....	51
Öneriler	57
Kaynaklar	59
EK-A: Gönüllü Katılım Formu	71
EK-B: Yaşam Doyumu Ölçeği Örnek Maddeleri	72
EK-C: Karanlık Üçlü Ölçeği Örnek Maddeler.....	73
EK-Ç: Demografik Bilgi Formu	74
EK-D: Etik Komisyonu Onay Bildirimi	75
EK-E: Etik Beyanı.....	76
EK-F: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orijinallik Raporu	77
EK-G: Thesis Originality Report	78
EK-H: Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı.....	79

Tablolar Dizini

Tablo 1 Katılımcıların Cinsiyet, Öğrenim Görülen İl ve Öğrenim Görülen Üniversite Türüne Göre Dağılımları.....	32
Tablo 2 Ölçeklerden Elde Edilen Puanlara Ait Betimsel İstatistikler	37
Tablo 3 Akademik Ortalama ve Aylık Gelir Grupları	38
Tablo 4 Bağımsız Değişkenler için Oluşturulan Düşük ve Yüksek Puan Grupları	38
Tablo 5 Ölçeklerden Elde Edilen Puanlara Ait Betimsel İstatistikler	39
Tablo 6 Ölçümlerden Elde Edilen Güvenilirlik Puanları	39
Tablo 7 Korelasyon Bulguları	40
Tablo 8 Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Karanlık Üçlü ve Yaşam Doyumu Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler	41
Tablo 9 Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Karanlık Üçlü ve Yaşam Doyumu Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları.....	42
Tablo 10 Katılımcıların Akademik Ortalama Gruplarına Göre Karanlık Üçlü ve Yaşam Doyumu Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler	43
Tablo 11 Katılımcıların Akademik Ortalama Gruplarına Göre Karanlık Üçlü ve Yaşam Doyumu Ortalamalarına İlişkin ANOVA Sonuçları.....	44
Tablo 12 Katılımcıların Aylık Gelir Gruplarına Göre Karanlık Üçlü ve Yaşam Doyumu Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler	45
Tablo 13 Katılımcıların Aylık Gelir Gruplarına Göre Karanlık Üçlü ve Yaşam Doyumu Ortalamalarına Ait ANOVA Sonuçları	46
Tablo 14 Katılımcıların Aylık Gelir Gruplarına Göre Psikopati Ortalamalarına Ait Games-Howell Testi Sonuçları	47
Tablo 15 Karanlık Üçlü Gruplarına Göre Katılımcıların Yaşam Doyumu Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler	48
Tablo 16 Katılımcıların Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerine Göre Yaşam Doyumu Ortalamalarına Ait t-testi Sonuçları.....	48

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

ANOVA: Analysis of Variance. (Varyans Analizi)

HEXACO: Honesty-humility, Emotionality, Extraversion, Agreeableness, Conscientiousness, Openness to experience (Dürüstlük-Alçakgönüllülük, Duyarlılık, Dışadönüklük, Uyumluluk, Sorumluluk, Deneyime Açıklık)

KDDZ: Kendini değerlendirmeye dayalı zeka

OECD: Organisation for Economic Cooperation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

YÖK: Yükseköğretim Kurumu

Bölüm 1

Giriş

Bu bölümde ilk olarak problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi üzerinde durulmuştur. Daha sonra araştırmanın problem cümlesi ve alt problemleri belirtilmiştir. Son olarak araştırmanın sayıltıları, sınırlılıkları ve araştırmada kullanılan tanımlar verilmiştir.

Problem Durumu

İnsan hayatında çok büyük bir yer kaplayan ve hatta nihai hedefi olarak görülen mutluluk, literatürde daha çok öznel iyi oluş kapsamında incelenmiştir. Öznel iyi oluş Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler ve Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) gibi birçok kurum tarafından ölçülen ve değer verilen bir kavram haline gelmiştir (Avrupa Birliği, 2008; Helliwell, Layard ve Sachs, 2019; OECD, 2017). Öznel iyi oluşun bilişsel ve duygusal olmak üzere iki alt boyutu vardır. Duygusal boyut, olumlu ve olumsuz duygulanımı içerirken bilişsel boyut, bireyin kendi yaşamını kendi kriterlerine göre değerlendirmesini içerir. Bu bilişsel değerlendirme de yaşam doyumu olarak adlandırılmaktadır (Diener, Emmons, Larsen ve Griffin, 1985).

Ruh sağlığı ve iyi oluşun bir arada ele alındığı politikalar üreten Avrupa Birliği (2008), 2011 yılından bu yana her iki yılda bir ülkelerdeki yaşam doyumu ortalamalarını ölçen OECD (OECD, 2017), 2018 yılından bu yana her yıl Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamında 156 ülkenin dâhil edildiği Dünya Mutluluk Raporu (Helliwell ve diğerleri, 2019) göz önünde bulundurulduğunda öznel iyi oluş ve yaşam doyumunun uluslararası kuruluşlar tarafından ilgi gören kavramlar olduğu söylenebilir. Türkiye ise OECD tarafından yürütülen çalışmada öznel iyi oluş sıralamasında 38 ülke arasından 34. sırada yer alırken (OECD, 2017) Dünya Mutluluk Raporunda 156 ülke arasından 79. en mutlu ülke olarak bulunmuştur (Helliwell ve diğerleri, 2019).

Yedi milyondan fazla üniversite öğrencisinin bulunduğu (Yükseköğretim Kurumu [YÖK], 2019) Türkiye’de yaşayan bireylerin yaşam doyumlarını incelemek ve politikalar geliştirmek için odaklanılabilecek önemli bir grup da üniversite öğrencileridir. Bu noktada üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu düzeylerini

bilmek, onların hayatları hakkında daha iyi fikir sahibi olmak anlamına gelmektedir. Önemli gelişim krizlerinin yaşandığı genç yetişkinlik çağında bulunan üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu yüksek bireyler olmasının, gelecekte hem kendisi hem de içinde yaşadığı toplum için pozitif etkileri olacağı aşikârdır. Dolayısıyla, üniversite öğrencilerinin hayat kalitesinin artırılması için yapılacak çalışmalarda yaşam doyumu kavramı bir kılavuz görevi görebilir.

Yaşam doyumu başta psikolojik danışmanlar olmak üzere ruh sağlığı profesyonellerinin uygulamada ekonomik bir şekilde kullanabilecekleri bir kavram olarak da göze çarpmaktadır. Çeşitli popülasyonlarda psikolojik yardıma ihtiyaç duyan bireylerin tespiti, ihtiyaç analizi, gruplar arası karşılaştırma gibi konularda hızlı, ekonomik ve bütüncül bir değerlendirme sağlamaktadır.

Proctor, Linly ve Maltby (2009) tarafından yürütülen çalışmada gençlerin yaşam doyumunun araştırıldığı 141 çalışma meta-analiz yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmada yaşam doyumunu yükseltebilmek için psikopatoloji, çevre ve kişilik ile yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin araştırılması gerektiği belirtilmiştir. Aynı çalışmada yaşam doyumunun birçok bireysel ve çevresel faktörün bir sonucu olmasının yanı sıra aynı zamanda psikopatoloji ve negatif stres etkileri için de koruyucu bir faktör olduğu belirtilmiştir.

Bu çalışmada ise üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu seviyeleriyle beraber son yıllarda geliştirilen karanlık üçlü kişilik özellikleri de incelenmiştir. Klinik olmayan kişilik vakaları için geliştirilen karanlık üçlü kişilik özelliklerinden narsisizm yaygın bir şişirilmiş benlik algısı, takdir ihtiyacı ve empati eksikliğiyle (Miller ve Campbell, 2008); Makyavelizm ise sömürü, manipülasyon ve aldatma içeren kişiler arası ilişkilerle (Ali, Amarim ve Chamorro-Premuzic, 2009); psikopati ise hem kişiler arası hem de duygusal olarak çevresinden ayrılmış anti sosyal davranışlarla bezeli kişilik özelliğidir (Benning, Patrick, Blonigen, Hicks ve Iacono, 2005).

Karanlık üçlü kişilik özellikleri gibi çeşitli ayırıcı özellik çalışmaları araştırmacılar ve ruh sağlığı profesyonellerine önemli perspektifler kazandırmaktadır. Bu perspektiflerden birisi de kişilik bozukluklarına yol açan kişilik özelliklerinin klinik olmayan seviyelerde de incelenmesidir. Bu kişilik özelliklerinin araştırıldığı çalışmalarla ruh sağlığı profesyonellerinin kişilik bozukluğu olarak

görebileceği birçok kişilik özelliğinin klinik olmayan seviyelerde kişilik bozukluğu olarak damgalanmasının önüne geçilebilir.

Sonuç olarak, araştırmanın konusu karanlık üçlü kişilik özelliklerinin yaşam doyumu bağlamında incelenmesidir. Araştırmada aynı zamanda karanlık üçlü ve yaşam doyumu; cinsiyet, aylık gelir ve akademik ortalama açısından da incelenmiştir. Literatürde karanlık üçlü ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin araştırıldığı çalışmalar bulunmakta, ancak bu araştırmalardan elde edilen bulgular farklılık göstermektedir. Bu araştırmadan elde edilen bulguların ise bu farklılığa katkıda bulunabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin karanlık üçlü kişilik özelliklerine göre yaşam doyumlarını incelemektir. Araştırmanın ele alınan değişkenleri ve ilişkili kavramları değerlendirmek bakımından literatüre katkı sağlayacağı ve ulusal literatürde görece yeni bir kavram olan karanlık üçlü kişilik özelliklerinin tanınmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Güncel bir kişilik kavramı olan karanlık üçlünün Türkiye kültüründe incelenmesi bu kişilik özelliklerinin kişilik bozukluğu olarak etiketlenmemesi için de önemli görülmektedir. Bu ve benzeri kişilik özellikleri “karanlık”, “sosyal olarak istenmeyen”, “uyumsuz” gibi kelimelerle nitelendirilse de klinik olmayan seviyelerde damgalamaktan kaçınmak adına bir kişilik özelliği olarak kabul edilebileceği belirtilmektedir (Furnham, Richards ve Paulhus, 2013; Jones ve Paulhus; 2011; Paulhus ve Williams, 2002).

Türkiye’de üniversite öğrencileri çoğunlukla genç yetişkinlik döneminde bulunan bireylerdir. Genç yetişkinlik, bireylerin ergenlikle yaşlılık arasında yer aldıkları, iş yaşamına atıldıkları, arkadaşlık ilişkileri ve aile ilişkileri geliştirdikleri, kültüre göre sınırları değişse de en geniş haliyle 18-25 yaş aralığını kapsayan kritik bir dönem olarak anılmaktadır. Genç yetişkinlik bireylerde yaşam doyumu, iş doyumu gibi beklentilerin de ön plana çıktığı bir dönem olup, yaşam doyumunu etkileyen değişkenlerin bilinmesinde fayda görülmektedir. Genç yetişkinler ülkenin insan kaynağı yönünden en önemli gruplarından biridir ve bu grubun yaşam doyumunun incelenmesi ve artırılması ülkenin geleceğine yatırım yapılması anlamına gelmektedir (Santrock, 2016).

OECD tarafından yapılmış uluslararası çalışmada (OECD, 2017) 38 farklı ülkeden katılımcıların yaşam doyumu seviyeleri öz-bildirim yöntemiyle 10 puan üzerinden ölçülmüştür. Türkiye 5,5 ortalamasıyla 38 ülke arasından 34. olarak 6,5 olan OECD ortalamasının oldukça altında kalmıştır. Öznel iyi oluş kapsamında Türkiye'nin güçlü yanları olarak seçime katılım oranı, barınma olanakları, düşük cinayet oranları gibi değişkenler belirtilirken zayıf yanları olarak eğitim, çevre kirliliği, uzun çalışma saatleri, kişi başına düşen yaşam alanları gibi değişkenler belirtilmiştir.

Yaşam doyumu çeşitli bireysel ve çevresel değişkenlerin bir sonucu olarak algılansa da bundan öte depresyon, fiziksel sağlık, intihar, kaygı bozuklukları ve mesleki işlevsellik gibi değişkenlerin önemli bir yordayıcısıdır (Gilman, Easterbrooks ve Frey, 2004). Proctor ve diğerleri (2009) tarafından yürütülen araştırmada gençlerin yaşam doyumlarının araştırıldığı 141 çalışma meta-analiz yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmada patolojik davranışların gelişimi, stresin negatif etkileri gibi olumsuz sonuçlar için yaşam doyumunun koruyucu bir faktör olduğu belirtilmiştir.

Türkiye'de yürütülen araştırmalarda (Çetin, Yeloğlu ve Basım, 2015; Doğan, 2013; Saltoğlu, 2018; Saticı, Kayış, Yılmaz ve Eraslan-Çapan, 2018) ise yaşam doyumu ile beş faktör kişilik özellikleri ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğu gözlemlenmiştir. Kişilik özellikleri ile yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin bilinmesi yaşam doyumu ile ilgili yapılacak araştırmalara zemin olmakta, hangi kişilik özelliklerinin yaşam doyumu ile pozitif, hangi kişilik özelliklerinin negatif yönde ilişki gösterdiğini bilmek adeta bir kılavuz görevi görmektedir.

Psikolojik danışmanlar ve diğer ruh sağlığı profesyonelleri tarafından kişilik özellikleri ile yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin bilinmesinin, hem psikolojik yardıma ihtiyaç duyan bireylere ulaşma hem de yardım etme sürecinde faydalı olacağı düşünülmektedir. Üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin yaşam doyumlarını hangi yönde etkilediği bilgisinin üniversite öğrencileriyle çalışan ruh sağlığı profesyonellerine yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin karanlık üçlü kişilik özelliklerine göre yaşam doyumlarının incelenmesi hedeflenmektedir.

Araştırma Problemi

Yaşam doyumu düzeyi, bireylerin karanlık üçlü kişilik özelliklerine göre farklılık göstermekte midir?

Alt problemler

- a) Kadın ve erkek üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- b) Aylık gelirlerine göre üniversite öğrencileri arasında, yaşam doyumu ve karanlık üçlü puanları açısından anlamlı bir fark var mıdır?
- c) Akademik ortalamalarına göre üniversite öğrencileri arasında, yaşam doyumu ve karanlık üçlü puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- d) Narsisizm puanlarına göre üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- e) Makyavelizm puanlarına göre üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- f) Psikopati puanlarına göre üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Sayıtlılar

- a) Verilerin toplanması sırasında katılımcılardan elde edilen verilerin hata yapılmadan bilgisayar ortamına aktarıldığı varsayılmıştır.
- b) Ölçme araçlarında bulunan yönergelerin katılımcılar tarafından eksiksiz okunup anlaşıldığı varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırmada narsisizm, Makyavelizm ve psikopati kavramları Karanlık Üçlü Ölçeğinin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır. Yaşam doyumu kavramı Yaşam Doyumu Ölçeğinin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

Tanımlar

Yaşam Doyumu: Kişinin kendi kriterlerine göre yaşam kalitesini bilişsel olarak değerlendirmesidir (Diener ve diğerleri, 1985). Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu düzeyi Yaşam Doyumu Ölçeği ile ölçülmüştür. Ölçek Diener ve diğerleri (1985) tarafından geliştirilmiş ve Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır.

Karanlık Üçlü: Narsisizm, Makyavelizm ve psikopatiden oluşan kişilik özelliklerinin bir arada incelenmesine verilen addır (Paulhus ve Williams, 2002). Bu araştırmada bireylerin karanlık üçlü kişilik özelliklerini ölçmek için Jonason ve Webster (2010) tarafından geliştirilen ve Satıcı ve diğerleri (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan Karanlık Üçlü Ölçeği kullanılmıştır.

Narsisizm: Büyüklenme davranışlar, kalıcı ilgi arama, yüksek seviyede kendine odaklanma, kendine hayranlık duyma gibi davranışlar içeren; kısaca yüksek seviyede bireyin kendine olan sevgisi olarak adlandırılabilir bir kişilik özelliğidir (Jakobwitz ve Egan, 2006; Jones ve Paulhus, 2010). Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin narsisizm düzeyleri Karanlık Üçlü Ölçeği (Satıcı ve diğerleri, 2018) ile ölçülmüştür. Sadece bu araştırma için; ortalamanın en az bir standart sapma üstünde puan alan katılımcılar narsisizm düzeyi yüksek, ortalamadan en az bir standart sapma düşük puan alan katılımcılar narsisizm düzeyi düşük olarak tanımlanmıştır.

Makyavelizm: Kişiler arası ilişkilerde gösterilen çıkarıcı, aldatıcı ve manipülatif davranışlar, ahlaki yoksunluk, şüphencilik, duygusal soğukluk ve empati yoksunluğu içeren bir kişilik özelliğidir (Christie ve Geis, 1970). Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin Makyavelizm düzeyleri Karanlık Üçlü Ölçeği (Satıcı ve diğerleri, 2018) ile ölçülmüştür. Sadece bu araştırma için; ortalamanın en az bir standart sapma üstünde puan alan katılımcılar Makyavelizm düzeyi yüksek, ortalamadan en az bir standart sapma düşük puan alan katılımcılar Makyavelizm düzeyi düşük olarak tanımlanmıştır.

Psikopati: Yüksek dürtüsellik, heyecan arama davranışları, düşük empati ve düşük kaygı ile karakterize bir kişilik özelliğidir (Paulhus ve Williams, 2002). Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin psikopati düzeyleri Karanlık Üçlü Ölçeği (Satıcı ve diğerleri, 2018) ile ölçülmüştür. Sadece bu araştırma için; ortalamanın en az bir

standart sapma üstünde puan alan katılımcılar psikopati düzeyi yüksek, ortalamadan en az bir standart sapma düşük puan alan katılımcılar psikopati düzeyi düşük olarak tanımlanmıştır.

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde ilk olarak yaşam doyumu ile ilgili kuramsal temel verilmiştir. Sonrasında araştırma kapsamında temel alınan kuram olarak Beş Faktör Kişilik Kuramı ele alınmış, müteakip olarak karanlık üçlü kişilik özellikleri tanıtılmıştır. İlgili araştırmalar ise şu sırayla verilmiştir: yaşam doyumu ile ilgili araştırmalar, karanlık üçlü ile ilgili araştırmalar ve iki kavramı beraber ele alan araştırmalar.

Yaşam Doyumu

Yaşam doyumu kavramı ilk olarak 50 yaş ve üstü katılımcılarla, Neugarten, Havighurst ve Tobin (1961) tarafından yürütülen çalışmada kullanılmıştır. Çalışmada yaşlı insanların doyumlarını, mutluluklarını ve iyi oluşlarını değerlendirebilecek en uygun kişinin yine kendileri olduğu belirtilmiştir. Ayrıca çalışmada yaşam doyumunun direkt olarak katılımcının yaptığı değerlendirme aracılığıyla ölçülmediği zaman değerlendirme sürecine değer yargılarının dâhil olduğu ifade edilmiştir. İlerleyen yıllarda ise Diener ve diğerleri (1985) tarafından yürütülen çalışmada hem üniversite öğrencileri hem de yaşlı bireylerle çalışılmış ve çok daha geniş kapsamlı kullanılabilir Yaşam Doyumu Ölçeği geliştirilmiştir.

Diener ve diğerleri (1985) tarafından Yaşam Doyumu Ölçeğinin geliştirildiği çalışmada yaşam doyumu kavramı, kişinin kendine koyduğu standartlar üzerinden hali hazırdaki durumundan ne kadar tatmin olduğu yargısı olarak tanımlanmıştır. Daha kısa bir tanım olarak “kişinin hayatı ile ilgili bilişsel yargısı”, yaşam doyumunun tanımı olarak ele alınabilir (Diener, Lucas ve Oishi, 2002). Yılmaz ve Aslan (2013) tarafından “insanların yaşama bakışları, yaşama ait beklentileri ve bu beklentilerin karşılanma düzeylerinin neden olduğu psikolojik bir özellik” olarak ifade edilmiştir. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere insan hayatında çok geniş yer edinen yaşam doyumu, sınırları çizilmesi zor ve daha çok pozitif psikolojinin üzerine yoğunlaştığı bir kavramdır.

Yaşam doyumu kavramının tarihçesi incelendiğinde ilk ampirik araştırmaların 20. yüzyılın başlarında olduğu görülebilir. Flügel (1925) tarafından yürütülen araştırmada katılımcılardan günlük hayatlarında yaşadıkları duyguları en az bir ay boyunca kayıt altına almaları istenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular olumlu duyguların olumsuz duygulara oranının bireyler arasında oldukça geniş bir dağılım

gösterdiği yönündedir. Ayrıca çalışmada duygularını uç yoğunluklarda yaşayan bireylerin, daha az yoğun yaşayan bireylere göre daha az mutlu oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

İkinci dünya savaşından sonra ise yaşam doyumu global ölçekte araştırılmaya başlanmıştır. Bu geniş çaplı araştırmalarda ülkeleri temsil edebilecek örneklemeler oluşturulmuş ve sonuç olarak araştırmalarda binlerce katılımcıya ulaşılmıştır. Bu araştırmalara örnek olarak Gallup (1976) tarafından yürütülen araştırma verilebilir. Araştırmada örneklemeler dünya üzerindeki çeşitli bölgeleri (Latin Amerika, Uzak Doğu, Batı Avrupa vs.) temsil edecek şekilde oluşturulmuş, 60 farklı ülkeden veri toplanmıştır.

Öznel iyi oluşun bir bilimsel araştırma alanı olarak kabul edilmesi ise Diener (1984) tarafından yürütülen çalışmada sunulan geniş çaplı derleme olarak gösterilebilir. Bu çalışma sonrasında ise öznel iyi oluş araştırmaları önemli bir hız kazanmıştır. Bu ivmeyi sağlayan önemli etkenlerden birisi olarak dünya genelinde yükselen bireycilik akımı gösterilebilir. Bireylerin hayatlarını değerlendirmede uzmanların değil kendi görüşlerinin önemli olduğunu düşünmeye başlaması; araştırmacıların ise öznel iyi oluş kavramının çalışılabilmesi için bilimsel araştırma yöntemleri geliştirmesi alanın dünya genelinde kabul görmesini sağlamıştır (Diener ve diğerleri, 2002).

Yaşam doyumu kavramının tam olarak anlaşılabilmesi için ilk olarak doyum kavramı incelenmelidir. Doyum kabaca “bireyin ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanması” veya “biyolojik ve ruhsal ihtiyaçların giderilmesi” olarak tanımlanabilir (Akandere, Acar ve Baştuğ, 2009). Kişinin hayatını kendi kriterleriyle değerlendirdiğinde ne kadar doyum aldığı yargısına ulaşması da yaşam doyumu olarak adlandırılabilir. Bununla beraber dinamik, öznel ve çok boyutlu bir kavram olması sebebiyle yaşam doyumunun literatürde birçok farklı tanımı mevcuttur (Özgür, Babacan-Gümüş ve Durdu, 2010).

Psikoloji alanındaki gelişmeler incelendiğinde günümüze kadar daha çok insanın negatif yönlerinin ele alındığı, iyileştirme üzerine odaklanıldığı görülebilir. Son yıllarda insanın pozitif yönlerine odaklanan ve bu yönlerini geliştirmeyi amaçlayan pozitif psikoloji literatürü oluşmaya başlamıştır. Bu alanda araştırmacılar mutluluk, kişiler arası ilişkiler, yaratıcılık, cesaret, iyimserlik, dürüstlük gibi insanın

pozitif yönlerine odaklanıp bu değişkenleri araştırmakta ve ruh sağlığı alanında uygulama stratejileri geliştirmektedirler (Seligman, 2002).

Pozitif psikoloji alanında mutluluğu ifade etmek için kullanılan kavram genelde öznel iyi oluş olarak seçilmektedir. İyi bir hayat ve mutluluğa ulaşmada neyin önemli olduğu konusu ise tarih boyunca farklı anlayışlarla incelenmiştir. Bu anlayışlara örnek olarak hedonizm, faydacılık, davranışçılık, kendini gerçekleştirme, psikolojik iyi oluş, öz-belirleme kuramı ve akış kuramı gösterilebilir (Peterson, Park ve Seligman, 2005).

Yaşam doyumu ise literatürde öznel iyi oluşun faktörü olarak ele alınmıştır. Andrews ve Withey (1978) öznel iyi oluşun üç ana faktörü olduğunu belirtmişlerdir: olumlu duygulanım, olumsuz duygulanım ve yaşam doyumu. Bu çalışmada olumlu veya olumsuz duygulanımdan ziyade daha bilişsel yargılardan oluşan yaşam doyumu ele alınacaktır. Kişinin kendi hayatı hakkındaki yargılarını verirken neye göre karar vereceği, diğer bir deyişle ilgili standartlar yine kişinin kendisi tarafından konular, yani yaşam doyumu öznel ve bilişsel yargılardan oluşur.

Öznel iyi oluş pozitif psikoloji literatüründe üç ögesiyle beraber incelendiği için “olumlu duygulanımın olumsuz duygulanıma oranla daha sık olması ve bununla beraber bireyin hayatını yaşamaya değer, iyi ve anlamlı bulması” şeklindeki bir tanımlama daha uygun görülebilir. Bireylerin yaşam doyumu arttıkça daha sosyal, özgeci, sağlıklı, yaratıcı oldukları gözlemlenmiştir. Bu ve benzeri birçok sebepten ötürü bireylerin yaşam doyumunu arttırmak ekonomist ve politikacıların ilgi alanına girmiştir (Maddux, 2018).

Bireyler yaşam doyumu seviyelerini belirtirken kriterleri kendileri seçerler, ancak bu kriterler sıklıkla kendilerini çevresindeki insanlarla karşılaştırmayı içerir. Bu durum sosyal karşılaştırma olarak adlandırılır ve hem öznel iyi oluşu hem de yaşam doyumunu etkilemektedir. Nasıl etkilediği ise bu karşılaştırmanın kimlerle yapıldığına göre değişmektedir. Kendisinden daha kötü durumdaki kişilerle kıyaslayanların yaşam doyumu artma, daha iyi durumdaki kişilerle kıyaslayanların yaşam doyumu ise azalma eğilimindedir. Bu seçici karşılaştırma bir başa çıkma stratejisi olarak ele alındığında ise uzun dönemde hem yaşam doyumu hem de öznel iyi oluşta artış gözlemlenebilir (Dijkstra ve Buunk, 2018).

Yaşam doyumu için üç alt boyut sıralanabilir: yaşamın dış ölçütlerle karşılaştırarak değerlendirilmesi, kendi yaşamını yargılayarak değerlendirmesi ve kişiler arası ilişkilerin sebep olduğu memnuniyet durumu (Yılmaz ve Aslan, 2013). Öte yandan yaşam doyumunu daha çok iktisadi ve sosyolojik açıdan ele alan çalışmalarında Appleton ve Song (2008) yaşam doyumunun altı bileşeni olduğunu belirtmişlerdir: gelir düzeyi, meslek ve sosyal statü, toplumsal hareketlilik, refah edinme, hükümet politikalarına olan memnuniyet, sosyal ilişkiler ve aile gelenekleri.

Bireyin durumsal değil hayatını genel olarak değerlendirmesini içeren yaşam doyumu kavramı ile ilgili yapılan ilişkiyel çalışmalar göstermektedir ki yaşam doyumu gelir durumu, ırk veya cinsiyete göre değil; daha çok kişisel eğilimler, yakın ilişkiler ve içinde yaşanan kültüre göre değişiklik göstermektedir (Çeçen, 2007). Bu bulgular yaşam doyumunun öznel bir değerlendirme olduğunu ve bu kriterlerin yine kişinin kendisi tarafından konulduğunu destekler niteliktedir.

Öte yandan üniversite öğrencilerin yaşam doyumları ele alındığında bu grubun yaşam doyumunu belirleyen birçok etken görülebilir. Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının belirleyicileri olarak umutsuzluk, benlik saygısı, eğitim doyumu, kaygı, sübjektif ruh sağlığı, iş beklentisi, okuduğu bölümü tercih sebebi, sosyal kaygı, anlamlılık, bireysel ve ailesel bütünlük duygusu, fiziksel aktivite, uyku problemleri, depresyon geçmişi sıralanabilir (Çeçen, 2008; Gündoğar, Sallan-Gül, Uskun, Demirci ve Keçeci, 2007; Ridner, Newton, Staten, Crawford ve Hall, 2016).

Her ne kadar yaşam doyumu kavramı görece kültürlerden bağımsız olarak incelenebilse de yaşam doyumunun belirleyicileri/yordayıcıları kültürden kültüre çok fazla farklılık göstermektedir. Özgüven ve dışa dönüklük bireyci kültürlerde yaşam doyumu ile kuvvetli ilişkilere sahipken toplumcu kültürlerde bu ilişki daha zayıftır. Toplumcu kültürlerde bireylerin yaşam doyumunun belirleyicisi olarak kişinin kendi görüşlerinden çok kişinin değer verdiği, hayatında önem arz eden insanların görüşleri daha önemli hale gelmektedir (Diener ve diğerleri, 2002).

Kişilik

Uzun yıllardır araştırmacıların ilgi duyduğu bir kavram olan kişiliğin birçok tanımı vardır. Kısaca tanımlanacak olursa bireye ait tutarlı davranış kalıpları, bireyin kendine özgü özelliklerinin toplamı, bireyi diğerlerinden ayıran ruhsal özellikler bütünü

gibi tanımlar uygun olabilir (Burger, 2006; Güney, 1998; Köroğlu ve Bayraktar, 2010). Kişilik bireyin tutarlı bir süreklilikle gösterdiği davranışlardan oluşur (Allport, 1961). Bu noktada insan davranışının çevresel faktörlerden oldukça fazla etkilendiğinin belirtilmesi gerekir çünkü bir bireyin her ortamda ve her durumda aynı duygu, düşünce ve davranışları göstermesi beklenemez. İşte bu sebeple kişiliği tanımlarken kullanılan “süreklilik gösteren davranışlar” ibaresi çevresel faktörlerin eşit olarak varsayıldığı durumlar kastedilerek kullanılmaktadır. Daha ayrıntılı olarak, “aynı çevresel faktörlere maruz kalan bireylerin gösterebileceği süreklilik gösteren davranışlar” şeklinde ifade edilebilir.

Sosyal bilimlerin diğer alanlarında olduğu gibi psikoloji alanında da kişilik olgusunu sistematik bir şekilde anlayabilmek ve araştırabilmek için çeşitli kuramlar geliştirilmiştir. Bu kişilik kuramları dört ana grup altında incelenmektedir: psikodinamik kuramlar, bilişsel ve davranışçı kuramlar, insancıl/varoluşçu kuramlar ve araştırma odaklı kuramlar (Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2013).

Psikodinamik kişilik kuramcılarına başta Freud olmak üzere; Adler, Jung, Erikson, Horney, Sullivan ve Fromm gibi isimler örnek verilebilir. Bu kuramcılar arasında farklı görüşler bulunsa da kişiliğe dair üç varsayımlarının ortak olduğu söylenebilir: kişilik bilinçaltı süreçlerden oldukça etkilenir, bilinçaltı dinamik bir yapıdır, erken deneyimler kişiliğin önemli bir belirleyicisidir (Burger, 2006; Cloninger, 2013).

Bilişsel ve davranışçı kuramlar geliştiren araştırmacılara örnek olarak Watson, Skinner, Bandura ve Kelly örnek verilebilir. Bilişsel ve davranışçı kuramlar arasında önemli farklılıklar bulunsa da kişiliğe dair üç varsayımlarının ortak olduğu söylenebilir: kişilik çevreyle kurulan etkileşime bağlı olarak gelişir, yaşam içerisinde kişiler değişir ve bu değişim çoğunlukla çevresel değişimler sonucu oluşur, davranış çevredeki uyaran ve ipuçları tarafından belirlenir (Burger, 2006; Cloninger, 2013).

İnsancıl/varoluşçu kuramcılara örnek olarak Rogers, Maslow ve May örnek verilebilir. Kuramların kişiliğe dair ortak üç özelliği şu şekilde sıralanabilir: kuramlar yaratıcılık, maneviyat ve öz saygı gibi kişiliğin daha gelişmiş ve daha sağlıklı kısımlarına odaklanır; kuramlar geçmiş veya geleceğe değil bugüne odaklanır; geçmiş deneyimler kişinin bugünkü durumunu tamamen belirlemez ve bu sebepten

ötürü her birey seçim ve davranışlarından kendisi sorumludur (Burger, 2006; Cloninger, 2013).

Araştırma odaklı kuramlarda gözlem yerine daha sık deney yöntemi tercih edilir ve bu da bu kuramların daha objektif olmasını sağlar. Kuramcılarının hayatları ve kuramları arasındaki ilişkiler düşünüldüğünde bu objektiflik bir avantaj olarak düşünülebilir (Burger, 2006). Araştırma odaklı kuramlar ayırıcı özellik kuramları olarak da adlandırılabilirler. Kuramların iki temel görüşü vardır: ayırıcı özellikler farklı zaman ve durumlarda az veya çok istikrarlılık gösteren bireysel farklılıklardır, ayırıcı özelliklerin ölçülmesinde testler ve çoğunlukla öz-bildirim testlerine vurgu yapılır (Cloninger, 2013).

Ayırıcı özellik kavramı Allport (1961) tarafından “bireyin kendine özgü düşünce ve davranışını belirleyen psikofiziksel sistemlerin dinamik örgütlenmesi” olarak tanımlanmıştır. Ayırıcı özellik yaklaşımı, zamana ve duruma göre değişmeyen, kararlı bireysel davranış farklılıklarını belirleyebileceğimizi söyler. Yaklaşım bir kişinin davranışlarını değil, bir özellik spektrumunun değişik noktalarında bulunan kişilerin genel davranışlarını tanımlamaya çalışır.

Beş Faktör Kişilik Kuramı

McCrae ve Costa 20. yüzyılın sonlarına doğru faktör analizinin yardımıyla yeni bir ayırıcı özellik kuramı ortaya atmışlardır: Beş Faktör Kişilik Kuramı. 1985 yılına kadar üç faktörlü bir modeli (dışa dönüklük, nevrotizm ve deneyime açıklık) savunan McCrae ve Costa daha sonraki yıllarda yaptıkları çalışmalarda kişiliğin iki temel faktörü (uyumluluk ve öz-disiplin) daha olduğunu keşfetmişlerdir. 1992 yılında daha önce geliştirilen üç boyutlu ölçek gözden geçirilerek kişiliğin beş temel boyutunu ölçen bir ölçme aracı haline getirilmiştir. Dünya genelinde yaygın bir şekilde kullanılan bu ölçme aracı, farklı dillerde ve farklı kültürlerde araştırma yapılabilmesini sağlamıştır. Farklı kültürlerden elde edilen bulgular modeli destekler niteliktedir. Bir ayırıcı özellik kuramı olan Beş Faktör Kişilik Kuramı'na göre kişilik beş temel boyutta incelenebilir. İki kutuplu, süreklilik arz eden ve normal dağılım gösteren bu boyutlar: dışa dönüklük, nevrotizm, deneyime açıklık, öz-disiplin ve uyumluluktur (McCrae, Costa ve Busch, 1986; Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2013). Gerek karanlık üçlü gibi kişiliği spektrumlarda incelemesi gerek literatürde karanlık

üçlü kişilik özelliklerinin Beş Faktör Kişilik Kuramı kapsamında incelenmesi sebebiyle bu araştırmada da bu kuram temel alınmıştır.

Dışa dönüklük boyutundan düşük puan alan bireylerin çekingen, mesafeli, ciddi, yalnızlığı seven kişiler; yüksek puan alan bireylerin ise konuşkan, eğlenceyi seven, sosyal, şefkatli kişiler oldukları söylenebilir (Burger, 2006; McCrae ve Costa, 2013; Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2013). Diğer bir ifadeyle dışa dönüklük boyutu bireyin sosyallik ve cana yakınlık seviyesini ölçmektedir denilebilir (Horzum, Ayas ve Padır, 2017).

Nevrotizm boyutundan düşük puan alan bireylerin sakin, kendinden memnun, güvenli, daha az stres yaşayan kişiler; yüksek puan alan bireylerin ise kaygılı, güvensiz, sık stres yaşayan ve kendine acıyan kişiler oldukları söylenebilir (Burger, 2006; McCrae ve Costa, 2013; Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2013). Nevrotizm boyutu literatürde nörotiklik (Çetin ve diğerleri, 2015), duygusal dengesizlik (Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009; Bulut ve Yıldız, 2018; Morsünbül, 2014; Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002) ve duygusal tutarsızlık (Tatar, 2016) olarak da geçmektedir.

Deneyime açıklık boyutundan düşük puan alan bireylerin muhafazakâr, sıradan, gerçekçi, uysal kişiler; yüksek puan alan bireylerin ise çeşitliliği seven, bağımsız, hayalci, meraklı kişiler oldukları söylenebilir (Burger, 2006; McCrae ve Costa, 2013; Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2013). Deneyime açıklık kavramı literatürde gelişime açıklık (Çetin ve diğerleri, 2015; Somer ve diğerleri, 2002; Tatar, 2016) ve zekâ/hayal gücü (Tatar, 2017) olarak da geçmektedir. Bununla beraber McCrae (1994) bu boyutun zekâ yerine deneyime açıklık olarak isimlendirilmesinin daha kapsayıcı ve farklı kültürlerle daha uyumlu olacağını belirtmiştir.

Öz-disiplin boyutundan düşük puan alan bireylerin düzensiz, dikkatsiz, zayıf iradeli, amaçsız, ihmalkâr kişiler; yüksek puan alan bireylerin ise düzenli, dikkatli, dakik, başarı odaklı, azimli kişiler oldukları söylenebilir (Burger, 2006; McCrae ve Costa, 2013; Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2013). Öz-disiplin boyutu literatürde sorumluluk (Bacanlı ve diğerleri, 2009; Doğan, 2013; Morsünbül, 2014; Tatar, 2016; Bulut ve Yıldız, 2018) ve özdenetim (Tatar, 2016; Horzum ve diğerleri, 2017) olarak da geçmektedir.

Uyumluluk boyutundan düşük puan alan bireylerin şüpheli, katı, rekabete yatkın, cimri, düşmanca kişiler; yüksek puan alan bireylerin ise yumuşak kalpli,

güvenen, yardımcı, cömert, uysal kişiler oldukları söylenebilir (Burger, 2006; McCrae ve Costa, 2013; Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2013). Uyumluluk boyutu literatürde yumuşak başlılık (Bacanlı ve diğerleri, 2009; Doğan, 2013; Horzum ve diğerleri, 2017; Somer ve diğerleri, 2002) ve geçimlilik (Tatar, 2016) olarak da geçmektedir.

Karanlık Üçlü

Beş Faktör Kişilik Kuramı kapsamında incelenen diğer bir kavram ise karanlık üçlüdür. Paulhus ve Williams (2002) sosyal olarak istenmedik kişilikler arasından üç kişilik özelliğinin birbiriyle ilişkili oldukları ve ortak noktalarının var olduğunu belirtmişlerdir: narsisizm, Makyavelizm ve psikopati. Çalışmada narsisizm bir kişilik bozukluğu değil ayırıcı kişilik özelliği olarak, psikopati de klinik olmayan seviyede bir ayırıcı kişilik özelliği olarak ele alınmıştır. Bu üç kişilik özelliğinin kavramsal olarak çıkış noktaları çok farklı olmasına rağmen ampirik olarak örtüştükleri noktalar vardır (Jones ve Paulhus, 2010). Bu ve benzeri kişilik özellikleri “karanlık”, “sosyal olarak istenmeyen”, “uyumsuz” gibi kelimelerle nitelendirilse de klinik olmayan seviyelerde damgalamaktan kaçınmak adına bir kişilik özelliği olarak kabul edilebileceği belirtilmektedir (Furnham ve diğerleri, 2013; Jones ve Paulhus; 2011; Paulhus ve Williams, 2002).

Narsisizm, Makyavelizm ve psikopati olarak karşımıza çıkan karanlık üçlü kişilik özelliklerinin farklı kökenleri olmasına karşın ortak birkaç özellikleri vardır. Çeşitli derecelerde olmak üzere üç kişilik de sosyal kötü amaçlar, duygusal soğukluk, taklit, hilecilik ve kızgınlık içerir. Beş Faktör Kişilik Kuramı ile incelendiğinde ise karanlık üçlünün ortak noktası olarak uyumluluk boyutundan alınan düşük puanlar göze çarpmaktadır (Jakobwitz ve Egan, 2006; Paulhus ve Williams, 2002).

Karanlık üçlü üzerine araştırma yapan diğer araştırmacılar ise bu üç kişilik özelliğine ortak nokta olarak daha farklı bakış açıları sunmuşlardır. Dürüstlük-alçakgönüllülük, duyarlılık, dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk ve deneyime açıklıktan (honesty-humility, emotionality, extraversion, agreeableness, conscientiousness, openness to experience) oluşan HEXACO modeli bağlamında karanlık üçlüyü inceleyen Lee ve Ashton (2005) ortak nokta olarak dürüstlük-alçakgönüllülük boyutundan alınan düşük puanları öne sürmüşlerdir. Jones ve

Figueredo (2013) tarafından yürütülen araştırmada ise karanlık üçlünün ortak noktasının manipölasyon ve duygu yoksunluğu olduğu gözlemlenmiştir.

Karanlık üçlü kişilik özelliklerini ölçmek için Türkçe literatürde birkaç ölçek uyarlaması bulunmaktadır: Karanlık Üçlü Ölçeği (Saticı ve diğerleri, 2018), Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği, Tek Maddeli Narsisizm Ölçeği ve Dirty Dozen Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği (Özsoy, Rauthmann, Jonason ve Ardiç, 2017), Kısa Karanlık Üçlü Envanteri (Ağralı-Ermiş, şahin ve Demirus, 2018), Karanlık Üçlü Ölçeği (Toplu-Yaşlıoğlu ve Atılgan, 2018).

Narsisizm. Narsisizm psikodinamik kuram kapsamında ortaya çıkmış bir kavram olup daha çok uyumsuz sayılabilecek derecede yüksek seviyede bireyin kendine olan sevgisi olarak adlandırılmıştır. Büyüklenmeci davranışlar, kalıcı ilgi arama, yüksek seviyede kendine odaklanma, kendine hayranlık duyma gibi davranışlar içerir (Jakobwitz ve Egan, 2006; Jones ve Paulhus, 2010). Bu noktada bir kişilik bozukluğu olarak narsist kişilik bozukluğu ile bir ayırıcı kişilik özelliği olarak narsisizmi ayırmak gerekir. Narsist kişilik bozukluğu tanı ve tedavi gerektiren bir ruh sağlığı bozukluğu, narsisizm ise bu kişilik bozukluğuna sebebiyet veren kişilik özelliğidir. Narsist kişilik bozukluğu tanı olarak ele alınırken, narsisizm bir spektrumda ayırıcı kişilik özelliği olarak ele alınmaktadır. Narsist kişilik bozukluğu ile ilgili araştırmalarda daha çok tanı almış klinik vakalar ele alınırken bir ayırıcı kişilik özelliği olarak narsisizmle ilgili araştırmalarda böyle bir durum yoktur, klinik olmayan vakalarla da çalışılmaktadır. Bu çalışmada narsist kişilik bozukluğu değil bir ayırıcı özellik olarak narsisizm ele alınmaktadır.

Narsisizmin tarihsel gelişimi incelendiğinde narsisizm ile ilgili ilk kuramların narsisizmi cinsel bağlamda incelediği görülebilir. Ellis (1898) tarafından Narsisizm 19. yüzyılın sonlarına doğru insanın kendine karşı hissettiği erotizm olarak açıklanıyordu. Narsist vakalar, kişinin cinsel duygularının kendine yönelmesi ve kendine hayranlığını beslemesi; kişinin benliğine bir cinsel obje gibi davrandığı şeklinde ifade ediliyordu. Sonraki yıllarda, 20. yüzyıla gelindiğinde psikanalist Sadger tarafından egoistlik ve bireyin kendini sevmesinin bir dereceye kadar normal, bir dereceden sonra patolojik olduğu belirtilmiştir. Yine psikanalist Rank tarafından narsisizmin sadece cinsellikle sınırlı olmadığı, bir tür savunma mekanizması olduğu belirtilmiştir (Levy, Ellison ve Reynoso, 2011).

Freud'un çalışmalarında narsisizm çok farklı şekillerde ele alınır, bunlar şu şekilde sıralanabilir: cinsel sapıklık, bir çeşit ilkel düşünce, obje tercihi, psiko-seksüel gelişimin bir aşaması, kendini koruma içgüdüsünün bir parçası, patolojik karakter göstergesi. Tüm bunlarla beraber Freud'un narsisizmi, günümüzdeki ayırıcı özellik kuramcılarını gibi, bir psikolojik spektrum olarak ele alındığı bilinmektedir. Freud'dan sonra narsisizm; aşk objelerine karşı kıskançlık ve düşmanlık dolu bir tutum, bir çeşit tanrı kompleksi, şişirilmiş benlik algısı ve agresyonun bulunduğu patolojik özgüven regülasyonu olarak da açıklanmaya çalışılmıştır (Levy ve diğerleri, 2011).

Literatürde narsisizmin en çok kabul gören iki formu büyüklenmeci narsisizm ve kırılğan narsisizmdir. Yirmi birinci yüzyıla kadar araştırmacılar daha çok narsisizmin büyüklenmeci formuna odaklanmışlardır, kırılğan narsisizmin araştırılması 21. yüzyılda başlamıştır. Büyüklenmeci narsisizm; açık bir şekilde görünür, zarar verici, teşhirci, manipülatif ve psikopatiktir. Kırılğan narsisizm; örtülü, tetikte, utangaç ve doyumsuzdur (Miller ve Maples, 2011).

Farklı bir bakış açısı ise narsisizmi "normal narsisizm" ve "patolojik narsisizm" olarak ikiye ayırmaktadır. Kernberg (1970) tarafından yürütülen çalışmada bireyin çevresindeki diğer insanlar tarafından kabul görme, beğenilme gibi taleplerinin narsistik eğilimler olduğu ve bu narsistik eğilimlerin her bireyde bulunduğu, bu sebepten ötürü normal narsisizm olarak adlandırılabilen belirtildiği belirtilmiştir. Öte yandan psikanalitik bakış açısıyla yapılan bu çalışmada patolojik narsisizm ayrıntılı olarak tanımlanmış, narsistik kişilik bozukluğunun tanımlanmasına zemin oluşturmuştur. Patolojik narsisizm daha çok bireyin ruh sağlığında bir bozukluk olup olmadığıyla ilgili iken, normal narsisizm her bireyde bulunan narsistik kişilik özelliklerini bir spektrumda incelenmesi ile ilgilidir. Buradan normal narsisizmin bir kişilik özelliği olarak ele alınabileceği ve farklı kişilerde hangi seviyelerde bulunduğu incelenebileceği sonucu çıkarılabilir.

Narsisizm, kişinin kendisine fazlaca tutkulu bir şekilde bağlanması ve beğenmesine verilen isimdir. En önemli özelliği kişinin kendini çok değerli bulmasıdır. Prestij ve statü elde etmeye çalışan ve çevresindeki insanların ona hayranlık duymasını arzulayan narsist bireyler eleştirileri kabul etmeme, başarılarını abartma ve sadece kendisine hayran bireylerle sosyal ve romantik ilişkiler kurma, diğer insanlara için daha az endişe duyma, toplumsal kurallara uymama ve uzun

sürelî kazançlardan ziyade kısa sürelî kazançlara odaklanma eğilimindedirler (Eldoğan ve Tunçel, 2017; Toplu-Yaşlıoğlu ve Atılgan, 2018).

Narsisizmin boyutları incelendiğinde kırılğan narsisizm ve büyüklenmeci narsisizm olarak iki boyutlu olarak ele alınabileceği görülmektedir. Hem büyüklenmeci narsisizm hem de kırılğan narsisizmde şişirilmiş bir benlik algısı, yüksek özgüven, diğerlerini önemsememe gibi davranışlar bulunur ancak kırılğan narsistlerde bu davranış yüzeysel ve korunmacıdır. Bu yüzeysel korunmacılığın altında sosyal kaygı, utanç, öz-eleştiri ve kişiler arası aşırı duyarlılık yatmaktadır. Öte yandan büyüklenmeci narsisizm ise sömürücü davranışlar, baskınlık, inatçılık, teşhircilik ve şişirilmiş benlik algısı ile karakterizedir (Egan, Chan ve Shorter, 2014; Eldoğan ve Tunçel, 2017; Pincus ve Lukowitsky, 2010).

Makyavelizm. “Amaca giden yolda her şey mübahtır” ifadesiyle özetlenebilecek bakış açısı literatürde Makyavelizm olarak geçer (Özsoy ve Ardıç, 2017). Kavramın isim babası Niccolo Machiavelli *Hükümdar* isimli kitabında iktidar sahiplerinin nasıl güç elde edebileceği ve bu gücü nasıl koruyabileceğini anlatmıştır. Bunları yaparken ise aldatıcı, ahlaksız, hilekâr ve acımasız yöntemlerin izlenebileceğini belirtmiştir.

Christie ve Geis (1970) tarafından Niccolò Machiavelli'nin *Hükümdar ve Söylevler* kitaplarının temel alınmasıyla yürütölen çalışmalar sayesinde Machiavelli'nin görüşleri yönetim ve psikoloji alanına taşınmıştır. Bu görüşlerden yola çıkan Christie ve Geis (1970) makyavelist kişiliğin üç temel inancı olduğunu belirtmişlerdir: manipölatif stratejilerin yararlı olduğuna dair inanç, insanın doğasının iyi olmadığına dair inanç ve faydanın ilkelerden önemli olduğuna dair inanç.

Makyavelizm'i tanımlarken birbiriyle ilişkili üç ögenin kullanılması uygun olarak görölebilir: inançlar, davranışlar ve karakteristikler. Makyavelistler bir amaç uğrunda insanları araç olarak görmenin kabul edilebilir olduğuna inanırlar. Davranışları da inançlarını yansıtacak şekildedir. Amaçları uğrunda aldatma, pohpohlama ve ikna etme gibi kişiler arası stratejileri kullanırlar. Bu inanç ve davranışlar makyavelistlerin sosyal ve karizmatik olsalar da duygusal olarak soğuk, şüpheci ve pragmatist olarak karakterize edilmelerine yol açmaktadır (Boozer, Forte ve Harris, 2004).

Diğer bir bakış açısına göre makyavelizmin merkezindeki birincil faktörler şüpheli bir dünya görüşü ve manipülatif taktiklerdir. Makyavelistlerin şüpheli bir dünya görüşü vardır, diğer insanları hile yapan, etik olmayan davranışlar gösteren insanlar olarak görürler. Yaptıkları ahlaki olmayan davranışları “Benim yerimde başkası olsa o da aynısını yapardı.” gibi cümlelerle rasyonalize etmektedirler. Makyavelistler amaçlarına ulaşmak için manipülatif taktikler kullanırlar ve bu taktiklerin bazıları anti-sosyal davranış olarak sınıflandırılabilir. Bu davranışlara örnek olarak yalan söyleme ve hile yapma gösterilebilir. Makyavelistlerin savaşta kullanılan taktiklere benzer şekilde stratejik planlama, koalisyon kurma ve algı yönetimi gibi taktiklere de başvurdukları bilinmektedir (Jones ve Paulhus, 2009).

Diğer insanları yanlış yönlendirerek uyguladıkları taktiksel manipülasyonlarla fayda sağlama eğiliminde olan makyavelistler bunu yaparken suçluluk duymazlar, çünkü ahlaki bir yoksunluk yaşamakta ve toplumdaki ahlak kurallarından kendilerini ayırmaktadırlar. Ayrıca sosyal olarak şüpheli olan makyavelistler çevrelerindeki diğer insanlara güvenmez ve hatta onları art niyetli bulurlar. Belki de bu durumun bir sonucu olarak duygusal bağ kurmazlar ve duygulardan arınık, rasyonel bir şekilde kendi çıkarlarına uygun hareket etmeye çalışırlar. Makyavelistlerin tüm bu karakteristik özelliklerinin çağrıştırdığı şey empati yoksunluğudur. Kendilerini başkalarının yerine koyamamakta ve diğer insanların yanında onların duygularına uyum sağlayamamaktadırlar (Bereczkei, 2018).

Makyavelizm kişiler arası ilişkilerde gösterilen çıkarıcı, aldatıcı ve manipülatif davranışlarla karakterizedir. Bu davranışlar sebebiyle makyavelist kişilerin daha zeki ve daha çekici olduğu düşünülebilir fakat Makyavelizm ile zekâ, gelir veya sosyo-ekonomik seviye arasında korelasyon bulunmamaktadır (Jakobwitz ve Egan, 2006). Bu durum Makyavelizm’in aslında kişilerin Makyavelist davranışlarının başarısı ile ilgili olmadığı, sadece hayatlarında bu davranışların ne kadar yer kapladığı ile ilgilidir denilebilir.

Özetlemek gerekirse Makyavelistlere ait özellikler; pragmatik, şüpheli ve ahlaktan bağımsız dünya görüşü; kendi çıkarı ve faydasını gözetken davranışlar; duygusal soğukluk da içeren uzun dönemli stratejik hesaplamalar ve taktikler; katı yüreklilik ve empati yoksunluğu; aldatma ve kişiler arası manipülasyon şeklinde listelenebilir (Furtner, Rauthmann ve Sachse, 2011).

Psikopati. Literatürde daha çok klinik bir kişilik bozukluğu olarak ele alınan psikopatinin son yıllarda bir ayırıcı özellik olarak da ele alınabileceği göz önünde bulundurulmaya başlanmıştır. Bu bakış açısının öncü çalışması olarak Cleckley (1976) tarafından yapılan araştırma gösterilebilir. Önceki yıllarda psikopati daha çok mahkumlardan oluşan örneklerle çalışılan bir kavramdı. Öte yandan Cleckley (1976) tarafından yürütülen çalışmada, klinik tanısı veya mahkumiyeti bulunmayan katılımcılarla çalışılmış, psikopati hem bir kişilik özelliği olarak hem de bir kişilik bozukluğu olarak ele alınmıştır.

Cleckley (1976) tarafından yürütülen çalışmada psikopatinin 16 karakteristik özelliğinin bulunduğu belirtilmiştir:

- Yüzeysel bir çekicilik ve iyi seviyede bilişsel beceriler
- Gerçek dışı düşüncelerin ve hezeyanların yokluğu
- Gerginlik ve psikonörotik semptomların yokluğu
- Güvenilmezlik
- Yalan söyleme davranışı ve içten olmama
- Pişmanlık ve utanç yokluğu
- Yetersiz motivasyona sahip anti-sosyal davranışlar
- Deneyimlerinden ders alamama ve zayıf bilişsel yargı
- Patolojik seviyede benmerkezcilik ve sevme kabiliyetinin yokluğu
- Temel duygulanım tepkilerinin azlığı
- İçgörü eksikliği
- Günlük kişiler arası ilişkilere karşı tepkisizlik
- Alkol alındığında gösterilen itici ve hoş olmayan davranışlar (bazen alkol alınmadığında da gözlemlenebilir)
- İntihar girişimlerinin nadir olması
- Duygusuz, sıradan ve dağınık bir cinsel yaşam
- Uzun vadeli hayat planlarını uygulayamama

Bu bağlamda psikopati dürtüsellik, zarar verici davranışlar, sömürücülük, şiddet içeren davranışlar, duyarsızlık, ahlak dışı davranışlar ile karakterize bir kişilik özelliğidir (Özsoy ve Ardıç, 2017; Toplu-Yaşlıoğlu ve Atılğan, 2018).

Diğer bir bakış açısıyla psikopatinin içinde barındırdığı elementler olarak dürtüsel heyecan arama davranışı, sorumsuzluk, empati yoksunluğu, kişiler arası manipülasyon, anti-sosyal davranışlar gösterilebilir. Bu elementler psikopatisi yüksek bireylerin hem kendilerine hem de çevrelerine zarar vermelerine sebep olmaktadır. Bu zararlara riskli cinsel davranışlar, yüksek alkol tüketimi, şiddet, görevi suistimal etme örnek gösterilebilir (Rauthman ve Kolar, 2012).

Paulhus ve Williams (2002) tarafından yürütülen araştırmada ise psikopatinin merkezinde yüksek dürtüsellik, heyecan arama, düşük empati ve kaygının olduğu belirtilmiştir. Psikopatideki bu öğelerden en çok göze çarpanının dürtüsellik olduğu söylenebilir. Psikopatiden yüksek puan alan bireyler günlük hayatta sık sık fevri davranışlarıyla dikkat çekmektedir. Eyleme geçmeden önce diğer insanlara göre durum üzerine daha az düşünme eğilimi olarak tanımlanan dürtüsellik çoğu zaman işlevsel olmayan, uyumsuz bir davranış olarak ele alınsa da Dickman (1990) dürtüsellığı işlevsel ve işlevsel olmayan olarak ikiye ayırmıştır. Dürtüsel olmanın faydalı ve uygun olduğu durumlarda (zamanın çok kısıtlı olduğu durumlar, basit bir görev almak vs.) gösterilen dürtüsellik işlevsel, faydasız ve uygunsuz olduğu durumlarda gösterilen (hareket geçmeden önce uzun ve ihtiyatlı düşünce gerektiren durumlar) dürtüsellik ise işlevsel olmayan olarak adlandırılmıştır. Psikopati ile işlevsel dürtüsellik arasında anlamlı bir ilişki yokken psikopati ile işlevsel olmayan dürtüsellik arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler vardır (Jones ve Paulhus, 2011).

Psikopati literatürde birincil psikopati ve ikincil psikopati olarak ele alınmaktadır. Birincil psikopati duyarsızlık, bencillik, yüzeysellik ve pişmanlık duymama gibi öğeler içerirken ikincil psikopati anti sosyal davranışlar ve hayat tarzını ifade eder. Birincil psikopati daha çok temel ve içsel süreçleri içeren bir kişilik özelliği iken ikincil psikopati daha çok durumsal tepkiler ve davranışlar sonucu geliştirilen bir kişilik özelliğidir (Engeler, 2005; Jakobwitz ve Egan, 2006; Karpman, 1948; Newman, MacCoon, Vaughn ve Sadeh, 2005).

Birincil psikopati daha çok genetik nedenlere dayanırken ikincil psikopati daha çok çevresel nedenlere dayanmaktadır. Birincil psikopatiye sebep olan

kaynaklara ulaşmak daha zorken, ikincil psikopatiye sebep olan kaynaklara ulaşmak daha kolaydır. Birincil psikopatide, ikincil psikopatiye göre duygu düzenleme becerileri daha iyidir. Tüm bunlar beraber ele alındığında birincil psikopatların özgüvenli, tutarlı ve duygu yoksunu; ikincil psikopatların ise çekinceli, agresif ve tepkisel/dürtüsel olduğu söylenebilir (Berg ve diğerleri, 2013; Karpman, 1941).

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde sırasıyla; yaşam doyumu ile ilgili araştırmalara, karanlık üçlü ile ilgili araştırmalara, karanlık üçlü ve yaşam doyumunun beraber ele alındığı araştırmalara yer verilmiştir. İlgili araştırmalar kısmında araştırmaların; katılımcıları, yöntemi ve bulgularına değinilmiştir. Araştırmalar kronolojik sırada verilmiştir.

Yaşam doyumu ile ilgili araştırmalar. Ramanaiah, Detwiller ve Byravan (1997) tarafından yürütülen, 245 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmada katılımcılar yüksek yaşam doyumu seviyesine sahip olanlar ve düşük yaşam doyumu seviyesine sahip olanlar olarak iki gruba ayrılmıştır. Yaşam doyumu yüksek gruptaki katılımcıların dışa dönüklük, uyumluluk ve öz-disiplin puanlarının yaşam doyumu düşük gruptaki katılımcılara göre anlamlı olarak yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Nevrotizmde ise tersi bir durum söz konusudur; nevrozizm puanları yaşam doyumu düşük grupta anlamlı olarak daha yüksektir. İki grup arasındaki deneyime açıklık puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Schimmack, Radhakrishnan, Oishi, Dzokoto ve Ahadi (2002) tarafından yürütülen, 571 üniversite öğrencisi ve 80 öğretmenin katıldığı çalışmada öznel iyi oluşun duygusal kısmı olan olumlu duygulanım ile olumsuz duygulanım arasındaki denge duygulanım dengesi olarak tanımlanmıştır. Bireyci ve toplumcu ülkelerden veri toplanan çalışmada duygulanım dengesinin yaşam doyumunu bireyci toplumlarda toplumcu topluluklara göre daha güçlü yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Beş faktör boyutlarından dışa dönüklük ve nevrozizm puanlarının yaşam doyumunu yordama gücünün bireyci toplumlarda daha yüksek, toplumcu toplumlarda daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca dışa dönüklük ve nevrozizm puanları ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide duygulanım dengesinin önemli bir aracı değişken olduğu gözlemlenmiştir.

Tuzgöl-Dost (2007) tarafından yürütülen, 403 üniversite öğrencisinin katıldığı araştırmada kadınların yaşam doyumlarının erkeklerden anlamlı düzeyde daha

yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca beklendik bir şekilde ekonomik durum ile yaşam doyumu arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Aynı şekilde yaşam doyumu, algılanan akademik başarıya göre farklılaşmaktadır. İlgi çekici diğer bir bulgu ise dini inançları kuvvetli öğrencilerin yaşam doyumu düzeylerinin, dini inançları güçlü olmayan ve dini inancı olmayan öğrencilere göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğudur. Yaşam doyumunu belirleyen önemli kavramlardan biri olan beklenti ile ilgili şu bulgulara ulaşılmıştır: öğrencilerin geleceğe dair düşünceleri ne kadar iyimser ise yaşam doyumları o kadar yüksektir.

Özgür ve diğerleri (2010) tarafından yürütülen, 200 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmada yurttan kalan öğrencilerin yaşam doyumu düzeylerinin evde kalan öğrencilerden daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Örneklemin evde kalan ve yurttan kalan öğrenciler olarak ikiye ayrıldığı bu çalışmada; evde kalan öğrencilerin yaşam doyumunu etkileyen faktörler ekonomik durum, ruhsal sağlık algısı, kaldığı yerden memnuniyet durumu ve algılanan yaşam kalitesi olarak tespit edilmiştir. Yurttan kalan katılımcıların yaşam doyumu düzeylerini etkileyen faktörler arasında evde kalanlar için belirlenen faktörlere ek olarak algılanan fiziki sağlık ve algılanan kişiler arası ilişkiler şeklinde isimlendirilebilecek iki faktör daha tespit edilmiştir.

Doğan (2013) tarafından yürütülen, yaşları 18-61 arasında değişen 234 kişinin katıldığı araştırmada değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları ölçülmüştür. Yaşam doyumunun üst kavramı olarak kabul edilen öznel iyi oluş ile nevrozizm arasında negatif yönlü anlamlı, geri kalan dört kişilik özelliğiyle (dışa dönüklük, öz-disiplin, uyumluluk ve deneyime açıklık) ise pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Araştırmada ulaşılan bu bulgular, mutluluğun önemli belirleyicilerinin genetik ve kişilik özelliği olduğunu savunan sabit nokta kuramıyla temellendirilmiştir.

Kong, Ding ve Zhao (2015) tarafından yürütülen, Çinli 427 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmada genç yetişkinlerde yaşam doyumu ile minnettarlık arasında direkt bir anlamlı ilişki yerine sosyal desteğin aracı değişken olarak yer aldığı dolaylı bir ilişki tespit edilmiştir. Daha yüksek minnettarlık düzeyi olan bireylerin daha fazla sosyal desteğe sahip olacağı ve daha fazla sosyal desteğin bireyin yaşam doyumuna olumlu yansıtacağını belirtmişlerdir. İlişkisel model uyarınca bu durum daha az minnettarlık için de zıt şekilde kendini göstermektedir.

Çetin ve diğerleri (2015) tarafından yürütülen, 286 üniversite öğrencisinin katıldığı araştırmada; yaşam doyumu ile orta düzeyde ilişki gösteren psikolojik dayanıklılığın (Ülker-Tümlü ve Receptoğlu, 2013) yordayıcıları arasında beş faktör kişilik özelliklerinin de bulunduğu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Boyutlar önem sırasına göre şu şekilde sıralanmıştır: dışa dönüklük, nörotiklik, öz-disiplin, gelişime açıklık ve uyumluluk. Bu sıralama ise ilk iki boyutun daha sosyal boyutlar olması ile açıklanmıştır. Psikolojik dayanıklılığı yüksek bireylerin temel özelliğinin yüksek sosyal beceriler olduğu belirtilmiştir. Dışa dönüklük boyutu sosyal beceriler ile pozitif, nörotiklik boyutu ise negatif olarak ilişkilendirilmiştir.

Samaha ve Hawi (2016) tarafından yürütülen, 300 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmada ise yaşam doyumu ve algılanan stres arasında güçlü ilişkiler bulunmuştur. Ayrıca akıllı telefon bağımlılığı riski ile yaşam doyumu arasında direkt bir ilişki olmadığı, iki değişkenin ancak algılanan stresin aracı değişken olarak yer aldığı bir şekilde ilişkilendirilebileceği bulunmuştur.

Gerek Türkiye’de gerek uluslararası alanda sıklıkla araştırılan bu kavram bilişsel ve bütüncül bir değerlendirmeye dayalı olduğu için öz-bildirim ölçeğiyle geçerli, güvenilir, hızlı ve ekonomik bir şekilde ölçülebilmektedir. Bireyin hayatındaki birçok faktörden etkilenen ve bir değerlendirmenin sonucu olması sebebiyle yaşam doyumu daha çok bağımlı değişken olarak ele alınmaktadır. Tüm bunlar yaşam doyumunun bireyin hayatını bilişsel olarak nasıl değerlendirdiğinin araştırılması için uygun bir kavram olduğunu göstermektedir.

İlgili araştırmalar incelendiğinde yaşam doyumu ile kişilik arasındaki ilişkilerin araştırıldığı birçok araştırma görülebilir (Doğan, 2013; Ramanaiah ve diğerleri, 1997; Schimmack ve diğerleri, 2002 vb.). Araştırmalarda kişilik özellikleri ile yaşam doyumu arasında birçok anlamlı ilişki görülmektedir. Buradan hareketle bazı kişilik özelliklerine sahip bireylerin yaşam doyumlarının yüksek, bazı kişilik özelliklerine sahip bireylerin yaşam doyumlarının düşük olacağı öngörülebilir. Bu noktada kişilik özelliklerinin bir kısmının genetik tarafından belirlendiği ve hayat boyunca sabit kaldığı, bir kısmının ise çevre ve deneyim yoluyla şekillendiği göz önünde bulundurularak; bireylerin yaşam doyumlarını yükseltme adına, kişiliğin zaman içerisinde çevre ve deneyim yoluyla değişen kısımlarına odaklanılabileceği söylenebilir (Burger, 2006; Lyubomirsky, 2008).

Karanlık üçlü ile ilgili araştırmalar. Jonason, Li, Webster ve Schmitt (2009) tarafından yürütölen, 224 üniversite öğrencisinin katıldığı araştırmada karanlık üçlü kişilik özellikleri romantik ilişkiler açısından incelendiğinde, karanlık üçlü ölçeklerinden yüksek puan alan katılımcıların kısa süreli ilişkiler arayışında olduğu ve bu arayış sırasında sömürücü davranışlara başvurabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu bulgularla paralel olarak; Jonason ve Kavanagh (2010) tarafından yürütölen, yaş ortalaması 29.84 olan 302 kişinin katıldığı araştırmada karanlık üçlü kişilik özellikleri ve aşk stilleri araştırılmıştır. Araştırmada altı farklı aşk stili ele alınmıştır: oyun gibi aşk, arkadaşça aşk, bağımlı aşk, mantıklı aşk, özgeci aşk ve tutkulu aşk. Araştırma sonucunda karanlık üçlü ölçeklerinden yüksek puan alan katılımcıların yaşadıkları romantik ilişkilerin daha çok oyun gibi aşk ve mantıklı aşk kategorilerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Pailing, Boon ve Egan (2014) tarafından yürütölen, yaş ortalaması 29.25 olan 159 kişinin katıldığı çalışmada katılımcıların beş faktör kişilik özellikleri, karanlık üçlü ve şiddet davranışları ölçölmüştür. Temel bileşenler analizi yapılan çalışmada şiddet davranışları, Makyavelizm ve psikopatinin pozitif; uyumluluk ve dürüstlük-alakgönüllölüğünün ise negatif faktör yüküyle aynı faktörde toplandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan narsisizm ve dışa dönüklük farklı bir faktörde, pozitif faktör yüküyle bulunmaktadır. Aynı çalışmada yapılan hiyerarşik regresyon analizinde ise uyumluluk faktörünün psikopati ve Makyavelizme göre şiddet davranışını daha güçlü yordadığı tespit edilmiştir.

Spurk, Keller ve Hirschi (2015) tarafından, 25-34 yaş arası 793 çalışanla yürütölen çalışmada karanlık üçlü ile kariyer başarısı arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, çalışma saatleri, kurum büyüklüğü ve görev süresi gibi değişkenler kontrol edildiğinde narsisizm ile maaş, Makyavelizm ile liderlik pozisyonu ve kariyer doyumunu arasında anlamlı pozitif ilişkiler bulunmuştur. Öte yandan psikopati, hem objektif kariyer değişkenleri (maaş, liderlik pozisyonu vb.) hem de sübjektif kariyer değişkeni (kariyer doyumunu) ile negatif yönde anlamlı korelasyonlar vermektedir.

Vize, Lynam, Collison ve Miller (2016) tarafından yapılan meta-analiz araştırmasında karanlık üçlü ile ilgili yapılmış 159 çalışma incelenmiştir. Karanlık

üçlünün üç faktörünün ne kadar ayrılmış veya ne kadar örtüşmekte olduğunun araştırıldığı çalışmada psikopati ve Makyavelizmin önemli oranda örtüştüğü tespit edilmiştir. Öte yandan narsisizm ise psikopati ve Makyavelizmden yeterince ayrılmış durumdadır. Psikopati ve Makyavelizm arasındaki bu örtüşmenin ise ikincil psikopati literatürü incelenerek anlaşılacağı belirtilmiştir.

Özer, Uğurluoğlu, Kahraman ve Avcı (2016) tarafından yapılan çalışmada 244 hemşirenin karanlık üçlü puanları sosyo-demografik açıdan incelenmiştir. Çalışma süresi, eğitim durumu ve cinsiyet grupları arasında karanlık üçlü kişilik özelliklerinin anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ancak, yaş ve medeni durum ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin yaşı arttıkça narsisizm puanlarının düştüğü; Makyavelizm puanlarının en yüksek 28-38 yaş aralığında, en düşük 39 yaşından büyük katılımcılarda gözlemlendiği; psikopatinin 27 yaşından küçük ve 39 yaşından büyük katılımcılarda eşit olduğu ancak 28-38 yaş aralığında diğer gruplara göre daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Evli ve bekâr katılımcılar karşılaştırıldığında bekâr katılımcıların narsisizm seviyelerinin evli katılımcılara oranla anlamlı olarak daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kowalski ve diğerleri (2018) tarafından yürütülen, 128 lise öğrencisinin katıldığı çalışmada karanlık üçlünden sadece Makyavelizmin akıcı zekâ tarafından yordandığı bulunmuştur. Narsisizm ve psikopatinin ise akıcı zekâ tarafından yordanmadığı bulunmuştur. Öte yandan önceki yıllarda yapılan araştırmalar Makyavelizm ile zekâ arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Bu farklılık önceki araştırmaların akıcı zekâdan daha çok kristalize zekâ üzerine yoğunlaşmasıyla açıklanmıştır.

Karanlık üçlü ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde birçok farklı değişkenle çalışıldığı görülebilir. Gerek görece yeni bir araştırma alanı olması gerek ayırıcı kişilik özelliklerinin doğası sebebiyle bulgular arasında farklılıklar bulunmaktadır. Neredeyse tüm araştırmalarda bulunan tutarlı bulgu ise karanlık üçlünün ortak noktasının uyumluluk faktöründen alınan düşük puanlar olduğudur. Bu ortak noktadan yola çıkılarak narsisizm, psikopati ve Makyavelizmin düşük uyumluluk puanları almalarıyla beraber farklılaştığı özellikler incelenmektedir. Bu farklılıkların bireylerin hayatına olumlu veya olumsuz yansımaları ise daha çok bu kişilik özelliklerinin boyutları incelenerek anlaşılmaktadır. Kırılgan ve büyülenmeci

narsisizm, birincil ve ikincil psikopati gibi kavramların alt boyutlarıyla beraber ele alındığı araştırmalarda ilişkilerin daha iyi incelenebildiği ve daha anlamlı sonuçların ortaya çıktığı görülebilir.

Karanlık üçlü ve yaşam doyumunu ile ilgili araştırmalar. Ali ve Chamorro-Premuzic (2010) tarafından yürütölen, 18-60 yaş aralığındaki 291 kişinin katıldığı araştırmada makyavelizm ile yaşam doyumunu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişkiye ulaşılmıştır. Çalışmada psikopati birincil ve ikincil olmak üzere iki formuyla incelenmiş; birincil psikopati ile yaşam doyumunu arasında anlamlı bir ilişkiye ulaşılmamış, ikincil psikopati ile yaşam doyumunu arasında orta düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişkiye ulaşılmıştır.

Love ve Holder (2014) tarafından yürütölen, 427 üniversite öğrencisinin katıldığı araştırmada psikopati ile yaşam doyumunu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Psikopati ile yaşam doyumunu arasındaki bu negatif korelasyon Beş Faktör Kişilik Kuramı bağlamında şöyle açıklanabilir: yaşam doyumunu ile pozitif korelasyon gösterdiği bilinen dışa dönüklük, öz-disiplin ve uyumluluk; negatif korelasyon gösterdiği bilinen nevrotizm psikopatide tam zıttı durumdadır. Ayrıca psikopatiden yüksek puan alan bireyler yüzeysel, çıkarıcı ve güçsüz kişiler arası ilişkiler kurmaktadır. Bu durum da yaşam doyumunu düzeylerinin düşük olmasına bir sebep olarak gösterilebilir.

Akıcı (2015) tarafından yürütölen, yaşları 18-75 arasında değişen 559 kişinin katıldığı araştırmada ise büyüklenmeci narsisizm ve kırılğan narsisizm olarak narsisizm iki boyutlu olarak incelenmiştir. Büyüklenmeci narsisizm ile yaşam doyumunu arasında direkt bir anlamlı ilişki bulunmasa da gurur duygusunun aracı değişken olarak ele alınmasıyla pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öte yandan kırılğan narsisizm ile yaşam doyumunu arasında direkt ve negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuş, gurur duygusunun aracı değişken olarak ele alınmasıyla bu ilişkinin güçlendiği gözlemlenmiştir.

Aghababaei ve Błachnio (2015) tarafından yürütölen, 220 üniversite öğrencisinin katıldığı araştırmada makyavelizm ile yaşam doyumunu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Narsisizm ile yaşam doyumunu arasına pozitif yönlü anlamlı bir ilişki; psikopati ile yaşam doyumunu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki

bulunmuştur. Çalışmada klinik olmayan narsistlerin hem haz hem de mutluluk açısından iyi bir hayat sürebilecekleri öne sürülmüştür.

Zajenkowski (2015) tarafından yürütülen, 202 üniversite öğrencisinin katıldığı araştırmada narsisizm, kendini değerlendirmeye dayalı zekâ (KDDZ) ve yaşam doyumu ele alınmıştır. Araştırma sonucunda KDDZ seviyesi orta veya yüksek bireyler arasında narsisizm ile yaşam doyumu arasında direkt anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. KDDZ seviyesi düşük bireyler arasında ise narsisizm ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum çalışmada, narsistlerin kendilerine ait pozitif duygularını koruyabilmek için kendi bilişsel becerilerini yüksek olarak görmelerinin önemli bir düzenleme stratejisi olduğu belirtilerek açıklanmaya çalışılmıştır. Bu stratejiden mahrum bireylerin “narsistik özgüven” sistemlerinin hasar göreceği ve dolayısıyla narsistik özelliklerinin bir krize dönüşebileceği belirtilmiştir.

Çayırılı (2017) tarafından yürütülen, 428 sosyal medya kullanıcısının katıldığı araştırmada beş faktör kişilik özellikleri, sosyal medya kullanımı, narsisizm ve depresyon arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Çalışmada narsisizm ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bourbonnais ve Durand (2018) tarafından yürütülen, yaş ortalaması 25.98 olan 541 kişinin katıldığı araştırmada Ali ve Chamorro-Premuzic (2010) tarafından yürütülen araştırma tekrarlanmıştır. Araştırmada makyavelizm ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Narsisizm ile yaşam doyumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki; psikopati ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Sonuç olarak tekrarlanmak istenen araştırmaya oldukça benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Satıcı ve diğerleri (2018) tarafından yürütülen, 430 üniversite öğrencisinin katıldığı araştırmada Karanlık Üçlü Ölçeğinin uyum geçerliğinin ölçülmesi amacıyla karanlık üçlü ile yaşam doyumu arasındaki korelasyon katsayıları incelenmiştir. Araştırmada narsisizm ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı; makyavelizm ve psikopati ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı ilişkilerin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kıratlı (2018) tarafından yürütülen araştırmada narsisizm ve mükemmeliyetçilik ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Araştırmaya

yaş ortalaması 20.15 olan 310 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmada narsisizm ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Saltoğlu (2018) tarafından yürütülen araştırmada karanlık üçlü ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkilerde başa çıkma stillerinin aracı rolü araştırılmıştır. Araştırmaya yaşları 18-65 arasında değişen, yaş ortalaması 34.55 olan 297 kişi katılmıştır. Araştırmada narsisizm, Makyavelizm ve psikopati ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı ilişkilerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla beraber araştırmada bu negatif ilişkide uyumsuz başa çıkma stillerinin aracı değişken olarak yer aldığı tespit edilmiştir.

Literatürdeki diğer bir bakış açısı ise psikopatiyi iki faktörlü ele almaktır: birincil ve ikincil psikopati. Bu iki faktörün de çekirdeğinde düşmanlık, saldırganlık ve dürtüsellik vardır. Ancak birincil psikopati dışa dönüklük, özgüven ve düşük kaygı içeren bir kişilik özelliği iken ikincil psikopati sosyal kaygı, içe dönüklük, düşük benlik saygısı içeren bir kişilik özelliğidir. Bu ayrım “birincil psikopati bireyin direkt kişiliği ile ilgiliyken ikincil psikopati daha çok çevresel nedenlerin sonucudur” şeklinde ifade edilebilir (Newman ve diğerleri, 2005). Bu bağlamda Ali ve Chamorro-Premuzic (2010) tarafından yürütülen çalışmada birincil psikopati ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken ikincil psikopati ile yaşam doyumu arasında anlamlı negatif ilişkiler belirlenmiştir.

Karanlık üçlü kişilik özellikleri ile yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin ele alındığı araştırmalar incelendiğinde yaşam doyumu ile en güçlü ilişki gösteren faktörün psikopati olduğu göze çarpmaktadır. Psikopati ile yaşam doyumu arasında düşük ve orta düzeyde anlamlı negatif ilişkiler bulunmuştur (Aghababaei ve Blachnio, 2015; Bourbonnais ve Durand, 2018; Love ve Holder, 2014; Saltoğlu, 2018; Satıcı ve diğerleri, 2018).

Gerek uluslararası alanda gerek Türkiye’de gerçekleştirilen, karanlık üçlü kişilik özellikleri ile yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde ilk göze çarpan durum değişiklik gösteren bulgulardır. Narsisizm ve Makyavelizm ile yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin araştırıldığı çalışmalarda farklı bulgular daha sık görülürken psikopati ise rastlanan tüm çalışmalarda yaşam doyumu ile negatif yönde korelasyon göstermiştir. Bu bulgulardan yola çıkarak

karanlık üçlü arasında bir “en karanlık” sıralaması yapılmak istendiğinde; “en karanlık” kişilik özelliğinin psikopati olduğu, “en az karanlık” kişilik özelliğinin de narsisizm olduğu söylenebilir. Aynı zamanda karanlık üçlü kişilik özellikleri ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin sabit olmadığı ve demografik değişkenler, kültür farklılıkları, bilişsel süreçler gibi birçok faktörden etkilendiği görülebilir.

Bölüm 3

Yöntem

Yaşam doyumu düzeyinin, üniversite öğrencilerinin karanlık üçlü kişilik özelliklerine göre nasıl farklılaştığının araştırıldığı bu çalışmada betimsel bir yöntem izlenmiştir. Bu bölümde araştırmanın evreni ve örnekleme, veri toplama süreci, veri toplama araçları ve verilerin analiz yöntemi üzerinde durulmuştur.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu uygun örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018). Ulaşım kolaylığı sebebiyle İstanbul (n=442), Ankara (n=11), Eskişehir (n=32) ve Konya'da (n=31) öğrenim görmekte olan 516 üniversite öğrencisinden veri toplanmıştır. Katılımcılardan 484'ü devlet üniversitelerinde, 32'si vakıf üniversitelerinde öğrenim görmektedir. Katılımcıların 266'sı erkek, 250'si kadındır. Katılımcıların yaşları 18-25 arasında değişmektedir, yaş ortalaması 19.91'dir (SS=1.41). Katılımcılara ait demografik bilgilere Demografik Bilgi Formu ile ulaşılmıştır. Katılımcıların cinsiyet, öğrenim görülen il ve öğrenim görülen üniversite türüne ait sonuçlar Tablo 1'de görülebilir. Verilerin toplanması sırasında aylık gelir ve akademik ortalamanın zorunlu olmadığı belirtilmiştir. Bu sebepten ötürü aylık gelir ile ilgili yapılan analizde örneklem aylık gelirini belirten 312 katılımcı, akademik ortalama ile ilgili yapılan analizde örneklem akademik ortalamasını belirten 375 katılımcı olarak belirlenmiştir.

Tablo 1

Katılımcıların Cinsiyet, Öğrenim Görülen İl ve Öğrenim Görülen Üniversite Türüne Göre Dağılımları

Değişken	n	%
Cinsiyet		
Erkek	266	51.6
Kadın	250	48.4
Toplam	516	100
Öğrenim Görülen İl		
İstanbul	442	85.7
Ankara	11	2.1
Eskişehir	32	6.2
Konya	31	6
Toplam	516	100
Öğrenim Görülen Üniversite Türü		
Devlet	484	93.8
Vakıf	32	6.2
Toplam	516	100

Veri Toplama Süreci

Veri toplamaya başlamadan önce ölçek sahibi araştırmacılardan gerekli izinler alınmıştır. Gönüllü Katılım Formu (EK-A), Yaşam Doyumu Ölçeği (EK-B), Karanlık Üçlü Ölçeği (EK-C) ve Demografik Bilgi Formu (EK-Ç) hazırlanmıştır. Sonrasında Hacettepe Üniversitesi Etik Kurul Komisyonundan gerekli izin alınmış (EK-D) ve veri toplama sürecine başlanmıştır. Uygun örnekleme yöntemi uyarınca ulaşım kolaylığı açısından öğretim üyeleri ile görüşülüp randevulara gidilerek öğrencilere ulaşılmıştır.

Katılımcıların ölçekleri doldururken oldukları gibi, içten davranmalarını sağlamak amacıyla veriler toplanırken katılımcılara çalışmanın gönüllülük esasına dayalı olduğu, katılmadıkları takdirde cezai bir yaptırım olmayacağı ve cevaplarının tamamen gizli kalacağı hatırlatılmıştır. Çalışmaya katılmak isteyenlerin Gönüllü Katılım Formunu okuyup imzalamaları istenmiştir. Gizliliğin risk edilmemesi, katılımcıların bir kısmının hazırlık öğrencisi olması ve bu sebepten ötürü

ortalamalarının olmayışı, belirli bir aylık geliri olmadığı için cevap vermek istemeyen öğrencilerin olması sebebiyle Demografik Bilgi Formunda bulunan aylık gelir ve akademik ortalama sorularını cevaplamanın zorunlu olmadığı ve isteğe bağlı olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin çalışmayı tamamlaması yaklaşık 10 dakika sürmüştür.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları aşağıda sıralanmıştır.

Demografik Bilgi Formu. Katılımcı profilinin belirlenebilmesi ve katılımcılara ait demografik değişkenlere ait bilgi edinmek için Demografik Bilgi Formu oluşturulmuştur. Form katılımcıların cinsiyetlerinin, yaşlarının, aylık gelirlerinin ve akademik ortalamalarının öğrenilmesi için hazırlanmış ve aylık gelir ve akademik ortalama kısımlarını doldurmanın zorunlu olmadığı belirtilmiştir.

Karanlık Üçlü Ölçeği. Orijinal ölçek Dirty Dozen ismiyle Jonason ve Webster (2010) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 12 maddeden ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır: narsisizm, Makyavelizm ve psikopati. Yapı geçerliği için yürütülen temel bileşenler analizi sonucu elde edilen faktör yükleri .55 ile .90 arasında değişmektedir. Yine yapı geçerliği için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeksleri $\chi^2/sd=3.74$, RMSEA=.08, CFI=.94 ve NFI=.92 şeklindedir. Ölçeğin iç tutarlığı için hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları narsisizm için .84, Makyavelizm için .79 ve psikopati için .77 olarak bulunmuştur. Ölçek için hesaplanan test-tekrar test katsayıları narsisizm için .87, Makyavelizm için .86 ve psikopati için .76 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması Satıcı ve diğerleri (2018) tarafından yapılmıştır. Yapı geçerliği için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeksleri $\chi^2/sd=2.85$, RMSEA=.066, CFI=.96, GFI=.95, SRMR=.047 ve IFI=.96 şeklindedir. Uyum geçerliği için ölçekten elde edilen puanlar ile beş faktör kişilik özellikleri ve yaşam doyumu arasındaki korelasyon katsayıları incelenmiş, bu katsayıların literatürdeki araştırmalara benzer olduğu belirtilmiştir. Ölçeğin güvenilirliği için çeşitli veri setlerindeki Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları .71 ile .87 arasında bulunmuştur. Test-tekrar test güvenilirlik katsayıları narsisizm için .83, Makyavelizm için .80 ve psikopati için .79 olarak bulunmuştur.

Ölçek 9'lu Likert tipindedir, 1 (Kesinlikle katılmıyorum) ve 9 (Kesinlikle katılıyorum) arasında değerlendirilmektedir. Ölçekten toplam puan elde edilmemekte, alt ölçeklerden puanlar elde edilmektedir. Ölçeğin tüm alt boyutlarından alınabilecek minimum puan 4 maksimum puan 36'dır.

Yaşam Doyumu Ölçeği. Orijinal ölçek Satisfaction with Life Scale ismiyle Diener ve diğerleri (1985) tarafından geliştirilmiştir. Yapı geçerliği için yürütülen açımlayıcı faktör analizi sonucunda 5 maddeli ve tek faktörlü yapının toplam varyansın %66'sını açıklayabildiği görülmüştür. Faktör yükleri .61 ile .84 arasında değişmektedir. Ölçeğin Cronach alpha iç tutarlılık katsayısı .87, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .82 olarak bulunmuştur. Uyum geçerliği için çeşitli öznel iyi oluş ve kişilik ölçekleri kullanılmış, yeterli uyum geçerliğinin olduğunu gösteren sonuçlara ulaşılmıştır.

Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Dağlı ve Baysal (2016) tarafından yapılmıştır. Ölçek 5 maddeden ve tek faktörden oluşmaktadır. Yapı geçerliği için uygulanan açımlayıcı faktör analizi sonucunda 5 maddeli ve tek faktörlü yapının toplam varyansın %68,39'unu açıklayabildiği görülmüştür. Aynı amaçla yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeksleri ise $\chi^2/sd=1.17$, RMSEA=.03, CFI=1.00, GFI=.99, SRMR=.019, NFI=.99, NNFI=1.00 ve AGFI=.97 şeklindedir. Dilsel eşdeğerlik çalışmasından elde edilen korelasyon katsayısı ise .92'dir. Ölçeği güvenilirliği için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve .70 olarak bulunmuştur. Ölçek 5'li Likert tipindedir ve 1 (Hiç katılmıyorum) ve 5 (Tamamen katılıyorum) arasında değerlendirilmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmadaki bağımlı değişken yaşam doyumu, bağımsız değişkenler narsisizm, psikopati, Makyavelizmdir. Araştırmanın alt problemleri uyarınca veri analizleri SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 21.0 kullanılarak yapılmıştır. Veriler kontrol edilip ayıklandıktan sonra parametrik testlerin yapılabilmesi için gereken normal dağılım varsayımının sağlanıp sağlanmadığı basıklık ve çarpıklık katsayıları hesaplanarak ölçülmüştür. Araştırma kapsamında ölçeklerden elde edilen verilerin basıklık ve çarpıklık katsayılarının -1 ve +1 arasında olması puanların normal dağılım varsayımını karşıladığı anlamına gelmektedir (Hair, Black, Babin, Anderson ve Tatham, 2013).

Karanlık Üçlü Ölçeğinden elde edile puanlara ait ortalama ve standart sapma değerlerine ulaşılmış, sonrasında katılımcılar sadece bu araştırma için narsisizm, Makyavelizm ve psikopati puanlarına göre ortalamadan en az bir standart sapma düşük puan alanlar ve ortalamadan en az bir standart sapma yüksek puan alanlar olarak ikiye ayrılmıştır. Literatürde katılımcıların bu yöntemle gruplanarak karşılaştırma yapılan birçok araştırma görülebilir (Chevalier ve diğerleri, 2012; Haskan-Avcı, 2013; McClelland ve Wanless, 2012; Muto ve Mitamura, 2015; Telli, 2016 vb.). Bu oluşturulan düşük ve yüksek gruplar arasında bağımsız örneklem t-testi kullanılarak grup ortalamaları arası farkın anlamlı olup olmadığı incelenmiştir (Büyüköztük, 2015).

Aynı zamanda akademik ortalama ve aylık gelir sorularını cevaplayan katılımcılar her iki değişken için de düşük, orta, yüksek olmak üzere üç gruba ayrılmış ve bu gruplar arasındaki ortalama farklarının anlamlı olup olmadığının test edilmesi için ANOVA yapılmıştır (Büyüköztürk, 2015). Akademik ortalama grupları için kesme noktaları 4 üzerinden 2.50 ve 3.00 olarak tercih edilmiştir. Bu kesme noktaları Türkiye'deki birçok üniversitede akademik başarı kriteri olarak kullanılmaktadır (Ankara Üniversitesi, 2017; İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa, 2018). Aylık gelir için Türkiye'de lisans öğrenimi gören birçok üniversite öğrencisinin faydalandığı Kredi Yurtlar Kurumu tarafından verilen burs/kredi miktarı ve bu miktarın iki katı, kesme noktaları olarak alınmıştır. Verilerin toplandığı zaman aralığında burs/kredi miktarı 500₺, iki katı ise 1000₺'dir (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2018).

ANOVA sonucunda anlamlı farklar tespit edildiğinde farkların hangi gruplar arasında olduğunun tespiti için; grup varyanslarının eşit olduğu durumlarda Tukey, grup varyanslarının eşit olmadığı durumlarda Games-Howell post-hoc testleri kullanılmıştır. ANOVA sonuçlarının anlamlı olduğu durumlarda eta kare değeri hesaplanarak etki büyüklüğü ölçülmeye çalışılmıştır. Eta kare değerinin .01 olması düşük, .06 olması orta, .14 olması yüksek etki büyüklüğü olarak yorumlanmaktadır. Bağımsız örneklem t-testi sonuçlarının anlamlı olduğu durumlarda Cohen d istatistiği hesaplanarak etki büyüklüğü hesaplanmaya çalışılmıştır. Cohen d değerinin .20 olması düşük, .50 olması orta, .80 olması yüksek etki büyüklüğü olarak yorumlanmaktadır. Araştırmada kullanılan tüm analizler için güven aralığı .05 olarak

belirlenmiş, hata olasılıklarının .01 ve daha düşük olduğu analiz sonuçlarına da bulgularda yer verilmiştir. (Büyüköztürk, 2015).

Bölüm 4

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde ilk olarak betimsel bulgulara yer verilmiştir. Sonrasında cinsiyet, aylık gelir ve akademik ortalama grupları ile yapılan analizler sonucu elde edilen bulgular verilmiştir. Son olarak ise karanlık üçlü kişilik özelliklerine göre üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının analiz edildiği bağımsız örneklem t-testi sonuçları aktarılmıştır. Ölçeklerden ve alt ölçeklerden elde edilen puanlara ait betimsel istatistikler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Ölçeklerden Elde Edilen Puanlara Ait Betimsel İstatistikler

Değişken	n	\bar{X}	SS
Makyavelizm	516	11.82	6.56
Psikopati	516	11.78	6.35
Narsisizm	516	18.24	8.47
Yaşam doyumunu	516	14.56	3.86

Katılımcılar akademik ortalama ve aylık gelirlerine göre üç gruba ayrılmıştır: düşük, orta ve yüksek. Akademik ortalama grupları için kesme noktaları Türkiye’deki birçok üniversitede başarı kriterleri arasındadır (Ankara Üniversitesi, 2017; İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa, 2018). Aylık gelir grupları için kesme noktaları Kredi Yurtlar Kurumu tarafından verilen burs/kredi miktarı ve bu miktarın iki katıdır (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2018). Aylık gelir ve akademik ortalama gruplarına ait betimsel istatistikler Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Akademik Ortalama ve Aylık Gelir Grupları

	Grup	Grup Aralığı	n
Akademik Ortalama	Düşük	0.62 - 2.50	71
	Orta	2.51 – 3.00	131
	Yüksek	3.01 - 4.00	173
Aylık Gelir	Düşük	0 – 500 ₺	112
	Orta	501 – 1000 ₺	119
	Yüksek	1001 ve üstü ₺	81

Karanlık üçlü puanları yüksek ve düşük bireyler arasında yaşam doyumu puanları açısından anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiştir. Bu analiz için oluşturulan gruplar Tablo 4'te görülebilir.

Tablo 4

Bağımsız Değişkenler için Oluşturulan Düşük ve Yüksek Puan Grupları

Değişken	\bar{X}	SS	Gruplar	n	Grup Puan Aralığı
Makyavelizm	11.82	6.56	Düşük	87	4 - 5
			Yüksek	84	19 - 35
Psikopati	11.78	6.35	Düşük	87	4 - 5
			Yüksek	72	19 - 32
Narsisizm	18.24	8.47	Düşük	96	4 - 9
			Yüksek	91	27 - 36

Araştırma kapsamında kullanılacak parametrik veya parametrik olmayan analizlerin seçilebilmesi için ölçeklerden elde edilen puanların normal dağılım varsayımını karşılayıp karşılamadığı sınıanmıştır. Bunun için çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakılmıştır.

Tablo 5

Ölçeklerden Elde Edilen Puanlara Ait Betimsel İstatistikler

Değişken	n	\bar{X}	SS	Çarpıklık	Basıklık
Makyavelizm	516	11.82	6.56	.921	.286
Psikopati	516	11.78	6.35	.940	.402
Narsisizm	516	18.24	8.47	.089	-.805
Yaşam doyumu	516	14.56	3.86	.043	-.329

Tablo 5'te de görülebileceği üzere tüm basıklık çarpıklık ve çarpıklık katsayıları -1 ile +1 arasında değer almaktadır. Bu durum puanların normal dağılım varsayımını karşıladığını göstermektedir. Puanların normal dağılım varsayımını karşılaması parametrik analizlerin kullanılabilmesine işaret etmektedir (Hair ve diğerleri, 2013).

Araştırmada kullanılan ölçekler ile yapılan ölçümlerin güvenilirliğinin hesaplanması için Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı kullanılmıştır. Ölçeklerden elde edilen puanlar; Yaşam Doyumu Ölçeğinden elde edilen toplam puan ve Karanlık Üçlü Ölçeğine ait alt ölçeklerden elde edilen narsisizm, Makyavelizm ve psikopati puanlarıdır. Sonuçlar Tablo 6'da görülebilir.

Tablo 6

Ölçümlerden Elde Edilen Güvenilirlik Puanları

Ölçek ve Alt Boyutları	Madde Sayısı	Cronbach Alpha
Yaşam Doyumu Ölçeği		
Toplam puan	5	.779
Karanlık Üçlü Ölçeği		
Psikopati	4	.670
Narsisizm	4	.845
Makyavelizm	4	.762

Tablo 6'da görülebileceği üzere yapılan ölçümlere ait Cronbach alpha katsayısı psikopati puanları hariç .70'ten büyük bulunmuştur. Bu katsayının .70'ten büyük olması ölçümlerin yeterince güvenilir olduğu anlamına gelmektedir (Büyüköztürk, 2015). Bu araştırma kapsamında, psikopati puanlarına ait Cronbach alpha katsayısı .67 olarak bulunmuştur. Bu bulgu, psikopati için yapılan ölçümlerde hata payının görece fazla olabileceği ve sonuçların yorumlanmasında dikkatli olunması gerektiği anlamına gelebilir.

Tablo 7

Korelasyon Bulguları

	Makyavelizm	Psikopati	Narsisizm	Yaşam doyumunu
Makyavelizm	1			
Psikopati	.458**	1		
Narsisizm	.432**	.351**	1	
Yaşam doyumunu	-.073	.021	-.129**	1

** $p < .01$

Tablo 7 incelendiğinde yaşam doyumunu ile Makyavelizm ve psikopati arasında anlamlı ilişkiler bulunmadığı görülebilir. Yaşam doyumunu ile narsisizm, arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ancak korelasyon katsayısının .129 ($p < .01$) olması bu ilişkinin zayıf olduğunu göstermektedir.

Karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkilerin tümü pozitif yönde ve anlamlı bulunmuştur. Korelasyon katsayıları Makyavelizm ile psikopati arasında .458 ($p < .01$), Makyavelizm ile narsisizm arasında .432 ($p < .01$), narsisizm ile psikopati arasında .351 ($p < .01$) olarak bulunmuştur. Bu katsayılar, değişkenler arasındaki ilişkilerin orta kuvvette olduğunu göstermektedir.

Karanlık Üçlü ve Yaşam Doyumu Puanlarının Katılımcıların Demografik Değişkenlerine Göre Değişip Değişmediğine İlişkin Bulgular

Karanlık üçlü ve yaşam doyumunu puanlarının cinsiyete göre değişip değişmediğine ilişkin bulgular. Cinsiyet gruplarına ait betimsel istatistikler Tablo 8'de verilmiştir. Tablo 8 incelendiğinde yaşam doyumunu hariç diğer değişkenlerde erkeklerin ortalamalarının kadınlara göre daha fazla, yaşam doyumunu puanlarında ise kadınların ortalamalarının daha fazla olduğu görülebilir. Standart sapmalar incelendiğinde tüm değişkenlerde erkeklerin puanlarından elde edilen standart

sapmaların daha yüksek olduğu görülebilir. Standart sapmanın yüksek olması elde edilen puanların ortalamadan ne kadar farklılaştığı, diğer bir deyişle ortalamaya doğru ne kadar az yığıldığıyla ilgilidir. Buna göre erkeklerin karanlık üçlü ve yaşam doyumu puanlarının kadınlara göre daha fazla uçlara doğru yayıldığı söylenebilir.

Tablo 8

Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Karanlık Üçlü ve Yaşam Doymu Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişken	Cinsiyet	n	\bar{X}	SS
Makyavelizm	Erkek	266	12.66	6.96
	Kadın	250	10.93	5.99
Psikopati	Erkek	266	13.07	6.89
	Kadın	250	10.42	5.42
Narsisizm	Erkek	266	18.44	8.90
	Kadın	250	18.03	8.00
Yaşam doyumu	Erkek	266	14.39	4.03
	Kadın	250	14.74	3.67

Erkekler ve kadınlar arasındaki bu ortalama farklılıkların anlamlı olup olmadığının incelenmesi için bağımsız örneklem t-testi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9

Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Karanlık Üçlü ve Yaşam Doyumu Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	\bar{X}	t	p	Cohen-d
Makyavelizm	Erkek	12.66	3.02**	.003	.27
	Kadın	10.93			
Psikopati	Erkek	13.07	4.86**	.000	.44
	Kadın	10.42			
Narsisizm	Erkek	18.44	.550	.583	
	Kadın	18.03			
Yaşam doyumu	Erkek	14.39	-1.03	.305	
	Kadın	14.74			

** $p < .01$

Tablo 9 incelendiğinde erkeklerin ve Makyavelizm puanlarının kadınlara göre anlamlı şekilde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Etki büyüklüğü değerlerine bakıldığında ise cinsiyetin Makyavelizm puanlarına olan etkisinin düşük, psikopatiye olan etkisinin ise orta seviyede olduğu söylenebilir. Diğer değişkenlerdeki cinsiyetler arası farkların anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Karanlık üçlü ve yaşam doyumu puanlarının katılımcıların akademik ortalamalarına göre değişip değişmediğine ilişkin bulgular. Çalışmada katılımcılardan 375'i akademik ortalamasını belirtmiştir. Bu katılımcılar üç gruba bölünmüştür: akademik ortalaması düşük, orta ve yüksek olanlar. Katılımcılar üç gruba ayrılırken kullanılan kesme noktaları 4 üzerinden 2.50 ve 3.00 olarak tercih edilmiştir. Bu değerler Türkiye'deki birçok üniversitede akademik başarı kriteri olarak kullanılmaktadır (Ankara Üniversitesi, 2017; İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa, 2018 vb.). Bu üç grupta bulunan katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanlara ait betimsel istatistikler Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 11

Katılımcıların Akademik Ortalama Gruplarına Göre Karanlık Üçlü ve Yaşam Doyumu Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişken	Akademik Ortalama Grubu	n	\bar{X}	SS
Makyavelizm	Düşük (0-2.50)	71	12.25	6.66
	Orta (2.51-3.00)	131	11.50	6.30
	Yüksek (3.01-4.00)	173	11.71	6.71
Psikopati	Düşük (0-2.50)	71	12.55	6.70
	Orta (2.51-3.00)	131	11.48	6.17
	Yüksek (3.01-4.00)	173	11.06	6.03
Narsisizm	Düşük (0-2.50)	71	17.58	8.99
	Orta (2.51-3.00)	131	18.29	8.30
	Yüksek (3.01-4.00)	173	18.60	8.43
Yaşam doyumu	Düşük (0-2.50)	71	14.00	3.86
	Orta (2.51-3.00)	131	14.30	3.64
	Yüksek (3.01-4.00)	173	15.07	3.67

Tablo 10 incelendiğinde psikopati puanlarının akademik ortalama arttıkça düştüğü, yaşam doyumunun ise akademik ortalama arttıkça arttığı görülebilir. Diğer değişkenlerde ise böyle bir değişim ivmesi görülmemektedir, ancak yine de gruplar arası ortalama farkları vardır. Ancak betimsel istatistikler bu ortalama farklarının anlamlı olup olmadığı bilgisini vermemektedir. Tüm bu ortalama farklarının anlamlı olup olmadığı ise tek yönlü ANOVA ile incelenmiştir.

Tablo 11

Katılımcıların Akademik Ortalama Gruplarına Göre Karanlık Üçlü ve Yaşam Doyumunu Ortalamalarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Değişken		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Makyavelizm	Gruplar Arası	26.03	2	13.016	.30	.739
	Grup İçi	16003.83	372	43.021		
	Toplam	16029.86	374			
Psikopati	Gruplar Arası	112.17	2	56.084	1.45	.235
	Grup İçi	14352.47	372	38.582		
	Toplam	14464.64	374			
Narsisizm	Gruplar Arası	52.01	2	26.003	.36	.698
	Grup İçi	26829.01	372	72.121		
	Toplam	26881.02	374			
Yaşam doyumunu	Gruplar Arası	75.64	2	37.820	2.77	.064
	Grup İçi	5074.64	372	13.642		
	Toplam	5150.28	374			

Tablo 10'da görülen akademik ortalama grupları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığı tek yönlü ANOVA ile incelenmiş ve elde edilen analiz sonuçları Tablo 11'de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre ölçeklerden elde edilen tüm puanlar açısından akademik ortalama grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Karanlık üçlü ve yaşam doyumunu puanlarının katılımcıların aylık gelirlerine göre değişip değişmediğine ilişkin bulgular. Çalışmada katılımcılardan 312'si aylık gelirini belirtmiştir. Bu katılımcılar üç gruba bölünmüştür: aylık geliri düşük, orta ve yüksek olanlar. Aylık gelir için Türkiye'de lisans öğrenimi gören birçok üniversite öğrencisinin faydalandığı Kredi Yurtlar Kurumu tarafından verilen burs/kredi miktarı ve bu miktarın iki katı, kesme noktaları olarak alınmıştır. Verilerin toplandığı zaman aralığında burs/kredi miktarı 500₺, iki katı ise 1000₺'dir (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2018).

Bu üç grupta bulunan katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanlara ait betimsel istatistikler Tablo 12'de verilmiştir. Tablo 12 incelendiğinde aylık gelir arttıkça narsisizm, psikopati ve yaşam doyumunu puanlarında bir artış gözlemlenebilir. Aylık gelir gruplarının ölçeklerden aldıkları puanların standart sapmaları incelendiğinde; psikopati ve yaşam doyumunu puanlarının standart sapmaları aylık gelir arttıkça

artmaktadır. Bu durum aylık gelir yükseldikçe; psikopati ve yaşam doyumunun daha uçlara doğru dağılmaya başladığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 12

Katılımcıların Aylık Gelir Gruplarına Göre Karanlık Üçlü ve Yaşam Doyumu Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Değişken	Aylık Gelir Grubu	n	\bar{X}	SS
Makyavelizm	Düşük (0-500₺)	112	10.81	6.39
	Orta (501₺-1000₺)	119	12.87	7.13
	Yüksek (1001₺+)	81	12.20	6.57
Narsisizm	Düşük (0-500₺)	112	17.43	8.65
	Orta (501₺-1000₺)	119	18.42	8.86
	Yüksek (1001₺+)	81	19.49	8.47
Psikopati	Düşük (0-500₺)	112	10.64	5.58
	Orta (501₺-1000₺)	119	11.56	6.77
	Yüksek (1001₺+)	81	13.25	7.17
Yaşam doyumu	Düşük (0-500₺)	112	14.06	3.62
	Orta (501₺-1000₺)	119	14.58	3.95
	Yüksek (1001₺+)	81	15.40	3.99

Tablo 12’de görülen aylık gelir grupları arasındaki ortalama farklarının anlamlı olup olmadığı tek yönlü ANOVA ile incelenmiş ve elde edilen analiz sonuçları Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13

Katılımcıların Aylık Gelir Gruplarına Göre Karanlık Üçlü ve Yaşam Doyumu Ortalamalarına Ait ANOVA Sonuçları

Değişken		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Makyavelizm	Gruplar Arası	253.09	2	126.54	2.80	.063
	Grup İçi	13981.54	309	45.25		
	Toplam	14234.63	311			
Narsisizm	Gruplar Arası	200.79	2	100.39	1.33	.266
	Grup İçi	23313.31	309	75.45		
	Toplam	23514.10	311			
Psikopati	Gruplar Arası	321.53	2	160.76	3.83*	.023
	Grup İçi	12980.04	309	42.01		
	Toplam	13301.57	311			
Yaşam doyumu	Gruplar Arası	84.18	2	42.09	2.85	.060
	Grup İçi	4569.18	309	14.79		
	Toplam	4653.36	311			

* $p < .05$

Tablo 13 incelendiğinde aylık gelir gruplarına göre anlamlı şekilde farklılaşan tek değişken psikopatidir. Etki büyüklüğü ise oldukça düşüktür ($\eta^2=.02$). Aylık gelir grupları arasında, diğer değişkenler açısından anlamlı bir fark yoktur. Psikopati puanları açısından hangi aylık gelir grupları arasında anlamlı bir fark olduğunun öğrenilmesi için Games-Howell post-hoc testi yapılmıştır. Post-hoc testleri arasından Games-Howell testinin seçilmesinin sebebi Levene testi sonucu varyansların heterojen dağıldığının tespit edilmesidir ($p < .05$). Test sonuçları Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14

Katılımcıların Aylık Gelir Gruplarına Göre Psikopati Ortalamalarına Ait Games-Howell Testi Sonuçları

Değişken	Aylık Gelir Grubu (I)	Aylık Gelir Grubu (J)	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	p
Psikopati	Düşük	Orta	-0.92	.81	.498
		Yüksek	-2.61*	.96	.020
	Orta	Düşük	0.92	.81	.498
		Yüksek	-1.69	1.01	.219
	Yüksek	Düşük	2.61*	.96	.020
		Orta	1.69	1.01	.219

* $p < .05$

Tablo 14 incelendiğinde psikopati puanları aylık gelir grubu düşük ve yüksek olanlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülebilir. Öte yandan aylık geliri düşük ile orta, aylık geliri orta ile yüksek gruplar arasında psikopati puanları açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Aylık geliri yüksek grubun psikopati ortalaması düşük gruba göre 2.61 puan daha fazladır.

Yaşam Doyumu Puanlarının Katılımcıların Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerine Göre Değişip Değişmediğine İlişkin Bulgular

Katılımcılar Makyavelizm, psikopati ve narsisizm puanlarına göre iki gruba ayrılmıştır. Sadece bu araştırma için ortalamadan en az bir standart sapma üzerindeki grup yüksek, en az bir standart sapma düşük grup düşük grup olarak tanımlanmıştır. Diğer katılımcılar analize dâhil edilmemiştir. Literatürde katılımcıların bu yöntemle gruplanarak karşılaştırma yapılan birçok araştırma görülebilir (Chevalier ve diğerleri, 2012; Haskan-Avcı, 2013; McClelland ve Wanless, 2012; Muto ve Mitamura, 2015; Telli, 2016 vb.). Oluşturulan karanlık üçlü gruplarına ait betimsel istatistikler Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15

Karanlık Üçlü Gruplarına Göre Katılımcıların Yaşam Doymu Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Değişken	\bar{X}	SS	Gruplar	n	Grup Puan Aralığı
Makyavelizm	11.82	6.56	Düşük	87	4 - 5
			Yüksek	84	19 - 35
Psikopati	11.78	6.35	Düşük	87	4 - 5
			Yüksek	72	19 - 32
Narsisizm	18.24	8.47	Düşük	96	4 - 9
			Yüksek	91	27 - 36

Yaşam doymu puanları açısından gruplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiştir. Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etki büyüklüğü ise Cohen d değeri ile ölçülmüştür. Sonuçlar Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16

Katılımcıların Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerine Göre Yaşam Doymu Ortalamalarına Ait t-testi Sonuçları

Değişken	Grup	n	\bar{X}	t	p	Cohen d
Makyavelizm	Düşük	87	15.29	1.76	.080	
	Yüksek	84	14.17			
Psikopati	Düşük	87	14.45	-1.02	.309	
	Yüksek	72	15.11			
Narsisizm	Düşük	96	16.01	2.96**	.003	.43
	Yüksek	91	14.29			

** $p < .01$

Tablo 16 incelendiğinde karanlık üçlü kişilik özelliklerinden sadece narsisizme ait yüksek grup ile düşük grup arasındaki yaşam doymu farkı anlamlı bulunmuş, Makyavelizm ve psikopati grupları için ise anlamlı bulunmamıştır. Narsisizm gruplarının yaşam doymu üzerindeki etki büyüklüğü .43 olarak bulunmuştur. Bu değer küçük etki büyüklüğü olarak yorumlanmaktadır.

Son olarak araştırmadan elde edilen bulgular özetlenebilir. Araştırmada erkeklerin kadınlara göre Makyavelizm ve psikopati puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aylık gelirine göre katılımcılar üç gruba ayrılmış ve aylık geliri yüksek katılımcıların psikopati puanlarının aylık geliri düşük katılımcılara göre anlamlı olarak yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların yaşam doyumları karanlık l açısından incelendiğinde, narsisizm puanı yüksek katılımcıların yaşam doyumlarının narsisizm puanı düşük katılımcılara göre anlamlı olarak düşük olduğu görülebilir. Son olarak katılımcıların yaşam doyumlarının Makyavelizm ve psikopatiye göre değişmediği bulgusuna ulaşıldığı söylenbilir.

Bölüm 5

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde ilk olarak sonuç kısmında araştırmadan elde edilen bulgular maddeler halinde verilmiştir. Sonrasında araştırma sonucunda elde edilen bulgular literatür ışığında tartışılmıştır. Son olarak ise araştırmacılar ve uygulayıcılara yönelik öneriler verilmiştir.

Sonuç

Bu araştırmada karanlık üçlü kişilik özellikleri düşük ve yüksek üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmada ayrıca karanlık üçlü kişilik özellikleri ve yaşam doyumu açısından cinsiyetler arasında, akademik ortalama grupları arasında ve aylık gelir grupları arasında anlamlı farkların olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonuçları şu şekildedir:

- Narsisizm ve yaşam doyumu puanları açısından erkek ve kadın katılımcılar arasında anlamlı bir fark yoktur.
- Erkek katılımcıların Makyavelizm puanları kadınlara göre anlamlı olarak daha yüksektir. Etki büyüklüğü düşük seviyededir.
- Erkek katılımcıların psikopati puanları kadın katılımcılara göre anlamlı olarak daha yüksektir. Etki büyüklüğü orta seviyededir.
- Narsisizm, Makyavelizm, psikopati ve yaşam doyumu puanları açısından akademik ortalaması düşük, orta ve yüksek katılımcılar arasında anlamlı bir fark yoktur.
- Narsisizm, Makyavelizm ve yaşam doyumu puanları açısından aylık geliri düşük, orta ve yüksek katılımcılar arasında anlamlı bir fark yoktur.
- Aylık geliri yüksek katılımcıların psikopati puanları aylık geliri düşük katılımcılara göre anlamlı olarak daha yüksektir. Etki büyüklüğü düşük seviyededir.

- Psikopati puanları açısından aylık geliri orta seviyede olan katılımcılar ile aylık geliri düşük ve yüksek katılımcılar arasında anlamlı bir fark yoktur.
- Makyavelizm ve psikopati ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- Narsisizm ile yaşam doyumu arasında düşük seviyede negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.
- Narsisizm puanı yüksek katılımcıların yaşam doyumları narsisizm puanı düşük katılımcılara göre anlamlı olarak düşüktür. Etki büyüklüğü düşük seviyededir.
- Makyavelizm puanları düşük ve yüksek gruplar arasında yaşam doyumu ortalamaları açısından anlamlı bir fark yoktur.
- Psikopati puanları düşük ve yüksek gruplar arasında yaşam doyumu ortalamaları açısından anlamlı bir fark yoktur.

Tartışma

Yaşam doyumu puanlarının katılımcıların karanlık üçlü kişilik özelliklerine göre değişip değişmediğine ilişkin bulguların tartışılması. Araştırma kapsamında elde edilen en dikkat çekici bulgu yaşam doyumu ile psikopati arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmamasıdır. Karanlık üçlü bağlamında psikopati ile yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin araştırıldığı rastlanan tüm araştırmalarda negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır (Aghababaei ve Błachnio, 2015; Bourbonnais ve Durand, 2018; Love ve Holder, 2014; Satıcı ve diğerleri, 2018). Literatürdeki araştırmalardan farklı görünen bu bulgu Ali ve Chamorro-Premuzic'in (2010) çalışmasıyla açıklanabilir. Çalışmada ikincil psikopati ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunurken birincil psikopati ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Her ne kadar araştırmada psikopati bütüncül ele alınsa da birincil psikopati ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmaması sonuçları etkilemiş olabilir.

Psikopati ile ilgili elde edilen bu bulgu aynı zamanda psikopati ile Makyavelizm arasındaki güçlü ilişkiler ile de açıklanabilir çünkü Makyavelizm ile yaşam doyumu arasında anlamlı ilişkilerin bulunmadığı araştırmalar (Aghababaei

ve Błachnio, 2015; Bourbonnais ve Durand, 2018) mevcuttur. Literatürdeki karanlık üçlü ile ilgili yapılmış araştırmaları inceleyen Vize ve diğerleri (2016) tarafından yapılan çalışmada psikopati ve Makyavelizm arasında hesaplanan korelasyon katsayılarının ortalamasının .52 olduğu, iki değişken arasında güçlü ilişkilerin ve örtüşmelerin olduğu belirtilmiştir. Hatta Makyavelizm ile psikopati arasındaki bu güçlü ilişkiler sebebiyle literatürde bazı araştırmalar (Egan ve diğerleri, 2014; Kowalski, Vernon ve Schermer, 2016; Pailing ve diğerleri, 2014; Rogoza ve Ciecuch, 2017) narsisizmi dışarıda bırakarak iki değişkeni “karanlık ikili” (dark dyad) olarak ele almışlardır. Bu araştırmada da elde edilen .46’lık korelasyon katsayısı da benzer bir sonuca işaret etmektedir.

Psikopatinin birincil ve ikincil psikopati olarak ele alındığı çalışmalar ise (Engeler, 2005; Jakobwitz ve Egan, 2006; Lee ve Ashton, 2005) bu iki açıklamanın birden bu sonucu doğurmuş olabileceğini akla getirmektedir. Bu araştırmalarda Makyavelizmin birincil psikopati arasındaki pozitif yönlü anlamlı korelasyonların ikincil psikopatiye göre çok daha yüksek olduğu bulunmuştur. Özetlemek gerekirse aralarında orta düzeyde ilişkiler bulunan Makyavelizm ve ikincil psikopati ile yaşam doyumunu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmaması, bu araştırmada psikopati ile yaşam doyumunu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamasına sebep olmuş olabilir.

Literatürdeki Makyavelizm ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalarda farklı bulgular bulunmaktadır. Bazı araştırmalarda anlamlı bir ilişki bulunmazken (Aghababaei ve Błachnio, 2015; Bourbonnais ve Durand, 2018) bazı araştırmalarda (Ali ve Chamorro-Premuzic, 2010; Saltođlu, 2018; Satıcı ve diğerleri, 2018) negatif yönlü anlamlı ilişkiler vardır. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgu ise anlamlı bir ilişkinin olmadığını destekler niteliktedir. Anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı araştırmalarda (Aghababaei ve Błachnio, 2015; Bourbonnais ve Durand, 2018) katılımcıların üniversite öğrencileri olması; bulunduğu araştırmalarda ise (Ali ve Chamorro-Premuzic, 2010; Saltođlu, 2018) katılımcıların yaşlarının 18 ile 65 arasında değişmesi bulgulardaki farklılığı açıklayabilir. Öte yandan bu duruma istisna olarak Satıcı ve diğerleri (2018) tarafından yapılan araştırma öne sürülebilir. Bu araştırma üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilse de Makyavelizm ile yaşam doyumunu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bununla beraber korelasyon katsayısının görece küçük olduğu söylenebilir.

Bu araştırmada yaşam doyumunu açısından Makyavelizm puanı yüksek ve düşük gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu bulgu diğer niversite öğrencileriyle yrtlen çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. Makyavelist bireyler sık sık sosyal çatışmalar yaşamakta ve yakın ilişkiler kuramamaktadır. Ancak kullandıkları stratejilerin pragmatik stratejiler olması sebebiyle Makyavelistlere çeşitli getirileri (dl dağıtımlarında fazla pay, kuralları atlatabilme, vs.) de olmaktadır. Makyavelizm tamamen bireysel bir perspektifle incelendiğinde yaşam doyumunu hem olumlu hem olumsuz etkileyebileceği görülebilir (O'Boyle, Forsyth, Banks ve McDaniel, 2012). Bulgular; bu olumlu ve olumsuz yanların niversite öğrencileri için birbirine yakın olduğuna ve yaşam doyumunu ile Makyavelizm arasında anlamlı bir ilişki olmadığına işaret etmektedir.

Narsisizm ile yaşam doyumunu arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğu araştırmalar incelendiğinde kültürel bir fark göze çarpmaktadır. Kuzey Amerika ve Avrupa kıtalarından katılımcıların (Bourbonnais ve Durand, 2018) ve Polonya'da yaşayan katılımcıların (Aghababaei ve Błachnio, 2015) bulunduğu araştırmalarda ilişki pozitif yönlü iken Türkiye'de gerçekleştirilen araştırmada (Saltođlu, 2018) negatif yönlüdür. Bu kültürel farkın sebebi olarak Türkiye'de söz konusu ülkelere göre daha toplulukçu bir kültürün olması gösterilebilir. Bireyden daha çok topluma önem verilmesi ve bu sebeple alçak gönüllülüğe daha fazla değer verilmesi (Başfırıncı ve Altıntaş, 2019; đt ve Kocabacak, 2008) sebebiyle negatif yönde ilişkilere ulaşılmış olabilir. Benzer şekilde Twenge (2011) tarafından yapılan çalışmada bireyci toplumlarda narsisizm puanlarının toplumcu toplumlara göre anlamlı şekilde yüksek olduğu belirtilmiştir. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular da bu durumu destekler niteliktedir. Tüm bunlarla beraber, narsisizm ile yaşam doyumunu arasında anlamlı ilişkilerin bulunmadığı araştırmalar da mevcuttur (Çayırılı, 2018; Kıratlı, 2018; Satıcı ve diğerleri, 2018; Zajenkowski ve Czarna, 2015).

Narsisizmdeki kültürel farklar incelenirken göz önünde bulundurulabilecek diğer bir husus da örgütsel narsisizmdir. Örgütsel narsisizm bir örgüt veya topluluğun sahip olduğu kimliğin narsistik ögeler barındırması anlamına gelmektedir (Rousseau ve Duchon, 2015). Daha toplumcu kültürlerde bireysel narsisizm yerine örgütsel narsisizmin daha fazla sosyal kabule sahip olduğu söylenebilir. Bireysel narsisizmin sosyal kabule sahip olmadığı bir kültüre sahip toplumda yaşayan

bireylerin narsistik kişilik özelliklerinin sosyal hayatlarında problemlere yol açtığı ve dolayısıyla yaşam doyumunu olumsuz etkilediği söylenebilir.

Karanlık üçlü ve yaşam doyumunu puanlarının katılımcıların cinsiyetine göre değişip değişmediğine ilişkin bulguların tartışılması. Araştırma kapsamında ele alınan diğer bir demografik değişken ise cinsiyettir. Elde edilen bulgular erkeklerin Makyavelizm ve psikopati puanlarının kadınlara göre anlamlı bir şekilde yüksek olduğu, narsisizm puanları açısından cinsiyet grupları arasında anlamlı bir farkın bulunmadığı yönündedir. Literatürde erkeklerin karanlık üçlü puanlarının kadınlara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu araştırmalar (Bourbonnais ve Durand, 2018; Jonason, Koenig ve Tost, 2010; Lee ve Ashton, 2005) daha yoğunlukta cinsiyetler arası anlamlı bir fark bulunmayan araştırmalar (Özer ve diğerleri, 2016; Saltoğlu, 2018) da mevcuttur. Bu farklılıkta ilk göze çarpan uluslararası araştırmalarda erkeklerin daha fazla puan alması ama Türkiye'deki araştırmalarda anlamlı bir farkın bulunmamasıdır. Bu duruma istisna olarak ise Özsoy ve diğerleri (2017) tarafından Türkiye'de yürütülen araştırma gösterilebilir. Araştırmada erkeklerin Makyavelizm ve psikopati puanlarının kadınlara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu bulunmuş, narsisizmde ise anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu araştırmada elde edilen bulgular da tam olarak Özsoy ve diğerleri (2017) tarafından elde edilen bulgularla örtüşmektedir. Bu örtüşmenin sebebi olarak iki araştırmanın da üniversite öğrencileri ile yapılması gösterilebilir. Saltoğlu (2018) tarafından yürütülen çalışma %48'i üniversite öğrencilerinden oluşan 18-65 yaş aralığındaki katılımcılardan oluşurken, Özer ve diğerleri (2016) tarafından yürütülen çalışma hemşireler ile gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırmada yaşam doyumunu puanları açısından cinsiyet grupları arasında anlamlı bir farkın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Batz-Barbarich, Tay, Kuykendall ve Cheung (2018) tarafından yürütülen, 281 farklı araştırmanın incelendiği meta-analiz çalışmasında da yaşam doyumunu puanları açısından cinsiyet grupları arasında anlamlı bir farkın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada bu bulgunun örnekleme yöntemleri ve ölçüm araçlarının farklılığından kaynaklanabileceği belirtilmiştir. Öte yandan çalışmada araştırmanın gerçekleştirildiği ülkenin cinsiyet eşitsizliğinin, iş doyumundaki cinsiyet farklılıklarını kadınların aleyhine etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmadaki katılımcılar çalışan bireyler değil üniversite öğrencileri olduğu için çoğu zaman bir iş

doyumundan bahsedilemez. Dolayısıyla çalışanlarla yapılacak araştırmalarda daha farklı sonuçlara ulaşılabilir.

Bu araştırmada erkeklerin Makyavelizm puanlarının kadınlara göre anlamlı olarak yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri sebebiyle erkeklerin empatik eğilimlerinin kadınlardan anlamlı şekilde düşük olduğu bilinmektedir (Hasta ve Güler, 2013). Makyavelizme atfedilen özelliklerin birçoğunun empati yoksunluğunu çağrıştırdığı (Bereczkei, 2018) düşünüldüğünde bu bulgu daha anlaşılır bir hale gelmektedir. Sonuç olarak empatik eğilimi düşük olan grubun yüksek olan gruba göre Makyavelizm puanlarının daha fazla olması beklendik bir durumdur denilebilir.

Karanlık l ve yaşam doyumunu puanlarının katılımcıların akademik ortalamalarına göre değişip değişmediğine ilişkin bulguların tartişılması. Akademik ortalama gruplarına ilişkin bulgular incelendiğinde ölçeklerden elde edilen hiçbir puan açısından akademik ortalama grupları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu durum, kişilik özelliği olarak ele alındığında hem karanlık üçlünün bir kişilik özelliği olarak ele alınabileceği iddiasını destekler niteliktedir (Furnham ve diğerleri, 2013; Jones ve Paulhus; 2011; Paulhus ve Williams, 2002). Sonuç olarak bu bulgu, ilgili kişilik özelliklerinin akademik ortalamayı etkileyen değişkenler arasında olmayabileceğini göstermektedir.

Bu araştırmada niversite ğrencilerinin yaşam doyumlarının akademik ortalamalarına göre anlamlı olarak değişmediği sonucuna ulaşılmıştır. Sandvik, Diener ve Seidlitz (2009) tarafından yrtlen araştırmada yaşam doyumunu ile akademik ortalama arasındaki ilişkilerin araştırmalar arasında farklılık gösterdiği belirtilmiştir. İlişkilerin anlamlı olduğu araştırmalar çoğunlukta olsa da hem anlamlı ilişkilerin olmadığı araştırmalar da bulunmaktadır hem de anlamlı ilişkilerin bulunduğu araştırmalardaki korelasyon katsayıları oldukça düşüktür. Bununla beraber niversite ğrencilerinin yaşam doyumlarını yordayan değişkenlerin araştırıldığı birçok çalışmada da (een, 2008; Gündoğar ve diğerleri, 2007; Ridner ve diğerleri, 2016) akademik ortalamanın değil diğer değişkenlerin güçlü yordayıcılar olarak yer alması, yaşam doyumunu ile akademik ortalama arasında zayıf ilişkiler veya anlamlı olmayan ilişkilerin bulunduğu anlamına gelebilir. Bu durumun sebebi olarak ise çok daha btncl bir değerlendirme olan yaşam doyumunun

insan hayatında daha spesifik bir alan olan akademik ortalama ile ilişkisinin zayıf olması gösterilebilir.

Karanlık üçlü ve yaşam doyumu puanlarının katılımcıların aylık gelirlerine göre değişip değişmediğine ilişkin bulguların tartışılması. Aylık gelir grupları arasında sadece psikopati açısından anlamlı bir fark bulunmuştur. Yüksek aylık gelir grubundaki katılımcıların psikopati puanları düşük aylık gelir grubundaki katılımcılara göre anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Literatürdeki araştırmalarda (Howe, Falkenbach ve Massey, 2014; Spurr ve diğerleri, 2015) ise psikopati ile gelir durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu farklılığın ise araştırmanın üniversite öğrencileri ve dolayısıyla aylık gelir dağılımı dar bir grup ile gerçekleştirilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Berezkei (2018) tarafından yapılan çalışmada Makyavelizm ile gelir arasında hem negatif hem de pozitif yönlü ilişkilerin bulunduğu araştırmaların olduğu belirtilmiştir. Bununla beraber çalışanlarla yapılan araştırmalar başta olmak üzere pozitif yönlü ilişkilerin bulunduğu araştırmaların yoğunlukta olduğu görülebilir. Bu araştırmada ise Makyavelizm ile aylık gelir grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Örneklemin üniversite öğrencilerinden oluşması sebebiyle katılımcıların büyük çoğunluğunun benzer aylık gelir seviyelerinde olduğu söylenebilir. Bu sebepten ötürü araştırmada anlamlı bir farklılığa ulaşılmamış olabilir.

Diğer bulguların tartışılması. Makyavelizm, psikopati ve narsisizm karanlık üçlü adı altında, ortak noktaları bulunan kişilik özellikleri olarak incelenmektedir. Bu araştırmada elde edilen bulgular da bu değişkenler arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Karanlık üçlü literatürünün incelendiği meta-analiz araştırmalarında elde edilen ortalama korelasyon katsayıları incelendiğinde narsisizm ve psikopati arasındaki ilişki açısından benzer sonuçlar görülebilir. Öte yandan Makyavelizmin narsisizm ve psikopati ile olan ilişkilerine ait korelasyon katsayıları bu araştırmaya göre daha yüksek seviyededir. Başta Makyavelizm ile psikopati arasındaki ilişki olmak üzere, karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki bu orta düzeydeki pozitif ilişkiler, değişkenler arasında fazla örtüşmeye işaret ettiği için araştırmaların geçerliğini düşürdüğü belirtilmiştir. Bu açıdan incelendiğinde, bu araştırmada elde edilen örtüşmenin meta-analiz çalışmalarında elde edilen ortalamaya göre düşük olduğu ve bu sayede ortalamaya göre daha

geçerli olduğu söylenebilir (Muris, Merckelbach, Otgaar ve Meijer, 2017; Vize ve diğerleri, 2016).

Öneriler

Araştırmaya dönük öneriler.

- Bu araştırmada psikopati ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bulgu literatürdeki diğer araştırmalara göre oldukça farklı görünmektedir. Bu farklılığın ikincil psikopati kaynaklı olabileceği düşünölmüştür. Sonuç olarak sonraki araştırmalarda birincil ve ikincil psikopatiyi ayrı ayrı ölçölerek bu görüşün doğruluğu sınanabilir.
- Bu araştırmada narsisizm ile yaşam doyumu arasındaki ilişki kültürel farklarla açıklanmaya çalışılmıştır. Sonraki araştırmalarda narsisizm ile bireylerin çevresindeki kültürden ne kadar etkilendiğine dair değişkenler (sosyal bütünleşme, kültürlenme, sosyal beğenirlik, toplumsal cinsiyet rolleri vb.) araştırılabilir. Böylece narsisizm ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide bulunan aracı ve moderatör değişkenler ortaya çıkarılabilir, bu ilişkiye dair daha detaylı modeller oluşturulabilir.
- Narsisizm bu araştırmada bütüncöl olarak ele alınmış, Karanlık Üçlü Ölçeğiyle dört madde kullanılarak ölçölmüştür. Ancak bu yaklaşımın bu karmaşık kişilik özelliğini ölçebilmek ve diğer değişkenlerle arasındaki ilişkiyi anlamak için yeterli olmadığı söylenebilir. Narsisizmin formları birbirlerinden oldukça farklı karakteristiklere sahiptir. Bu sebepten ötürü gelecek araştırmalarda narsisizm ölçölürken daha kapsamlı ölçüm yöntemleri tercih edilebilir veya geliştirilebilir.
- Bu araştırmada erkeklerin psikopati ve Makyavelizm puanlarının kadınlara göre anlamlı olarak yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu anlamlı farkın biyolojik cinsiyet veya toplumsal cinsiyetten kaynaklandığı belli değildir. Sonraki araştırmalar araştırma desenine toplumsal cinsiyet rollerini de katarak bu ilişkinin biyolojik cinsiyet veya toplumsal cinsiyet kaynaklı olduğunu aydınlatılabilir.

Uygulamacılara yönelik öneriler.

- Bu araştırmadan çıkarılabilecek sonuçlardan ilk göze çarpanı uyumsuz ve işlevsiz olarak nitelendirilen Makyavelizm ve psikopati ile yaşam doyumunu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmamasıdır. Bu sonuç klinik olmayan bir bakış açısıyla incelendiğinde, bu kişilik özelliklerinin bireyin hayatında önemli bir olumsuzluğa sebep olmuyor olabileceği yönündedir. Bu noktada önemli olan klinik olmayan seviyelerde bu kişilik özelliklerinin ruh sağlığı profesyonelleri tarafından olumsuz bir şekilde damgalanmaması ve bir kişilik özelliği olarak ele alınabilmesidir.
- Öte yandan aynı önerilerin narsisizm için de geçerli olduğu söylenebilir. Hem korelasyon analizi narsisizm ile yaşam doyumunu arasında .13 şeklinde, oldukça düşük korelasyon katsayısının olduğunu ortaya koymuştur hem de bağımsız örneklem t-testinde düşük etki büyüklüğüne ulaşılmıştır. Narsisizm ile yaşam doyumunu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olsa da bu ilişkinin oldukça düşük seviyede olması sebebiyle yukarıda belirtilen öneriler narsisizm için de geçerli olabilir.
- Bu araştırmada erkeklerin Makyavelizm ve psikopati puanları kadınlara göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Bu durum erkeklerin çevresindeki bireylere zarar verme ihtimalinin daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir ve uygulamacılar çalıştıkları topluluklar için erkekler ve kadınlara yönelik farklı politikalar yürütebilir.

Kaynaklar

- Aghababaei, N., & Blachnio, A. (2015). Well-being and the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 86, 365-368.
- Ağralı-Ermiş, S., Şahin, M. Y., & Demirus, B. (2018). The adaptation of Short Dark Triad (SD3) Inventory to the Turkish sample: The study of validity and reliability. *Journal of Research in Education and Society*, 5(2), 138-156.
- Akandere, M., Acar, M. ve Baştuğ, G. (2009). Zihinsel ve fiziksel engelli çocuğa sahip anne ve babaların yaşam doyumu ve umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 23-32.
- Akıncı, İ. (2015). *The relationship between the types of narcissism and psychological well-being: the roles of emotions and difficulties in emotion regulation* (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Ali, F., & Chamorro-Premuzic, T. (2010). The dark side of love and life satisfaction: Associations with intimate relationships, psychopathy and Machiavellianism. *Personality and Individual Differences*, 48(2), 228-233.
- Ali, F., Amorim, I. S., & Chamorro-Premuzic, T. (2009). Empathy deficits and trait emotional intelligence in psychopathy and Machiavellianism. *Personality and Individual Differences*, 47, 758–762.
- Allport, G. W. (1961). *Pattern and growth in personality*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Andrews, F. M., & Withey, S. B. (1978). *Social indicators of well-being*. New York: Plenum Press.
- Ankara Üniversitesi (2017). Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliği (Resmi Gazete Tarihi: 08.08.2017, Resmi Gazete Sayısı: 30148).
- Appleton, S., & Song, L. (2008). Life satisfaction in urban China: Components and determinants. *World Development*, 36(11), 2325–2340.
- Avrupa Birliği, (2008). *European mental health and well-being*, Brüksel: Avrupa Birliği.

- Bacanlı, H., İlhan, T. ve Aslan, S. (2009). Beş faktör kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 261-279.
- Başfıncı, Ç. ve Altıntaş, M. Toplumsal cinsiyetin çocuk reklâmları aracılığıyla inşası: Türk televizyonlarındaki çocuk reklâmlarına yönelik bir içerik analizi. *Istanbul Business Research*, 47(2), 208-232.
- Batz-Barbarich, C., Tay, L., Kuykendall, L., & Cheung, H. K. (2018). A meta-analysis of gender differences in subjective well-being: Estimating effect sizes and associations with gender inequality. *Psychological Science*, 29(9), 1491-1503.
- Benning, S. D., Patrick, C. J., Blonigen, D. M., Hicks, B. M., & Iacono, W. G. (2005). Estimating facets of psychopathy from normal personality traits: A step toward community epidemiological investigation. *Assessment*, 12(1), 3-18.
- Berezkei, T. (2018). *Machiavellianism: The psychology of manipulation*. London: Routledge.
- Berg, J. M., Smith, S. F., Watts, A. L., Ammirati, R., Green, S. E., & Lilienfeld, S. O. (2013). Misconceptions regarding psychopathic personality: Implications for clinical practice and research. *Neuropsychiatry*, 3(1), 63.
- Bourbonnais, K., & Durand, G. (2018). The incremental validity of the Triarchic model of psychopathy in replicating “The dark side of love and life satisfaction: Associations with intimate relationships, psychopathy and Machiavellianism”. *The Quantitative Methods for Psychology*, 14(3), 12-17.
- Boozer, R. W., Forte, M., & Harris, J. R. (2004). Psychological type, Machiavellianism, and perceived self-efficacy at playing office politics. *Journal of Psychological Type*, 64, 1–9.
- Bulut, M. B. ve Yıldız, M. (2018). Boyutlandırılmış Beş Faktör Kişilik Envanteri'nin (B5FKE) Türkçeye uyarlanması: Üniversite öğrencileri örnekleminde geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mediterranean Journal of Humanities*, 8(2), 181-200.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik* (Çev. İ. D. Erguvan-Sarioğlu). İstanbul: Kaknüs.
- Büyüköztürk, Ş. (2015). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Chevalier, N., Sheffield, T. D., Nelson, J. M., Clark, C. A. C., Wiebe, S. A., & Espy, K. A. (2012). Underpinnings of the costs of flexibility in preschool children: The roles of inhibition and working memory. *Developmental Neuropsychology*, 37(2), 99–118.
- Christie, R., & Geis, F. L. (1970). *Studies in Machiavellianism*. New York: Academic Press.
- Cleckley, H. (1976). *The mask of sanity: An attempt to clarify some issues about the so-called psychopathic personality*. Georgia: Mosby.
- Cloninger, S. (2013). *Theories of personality* (6th ed.). New York: Pearson.
- Çayırılı, E. (2017). *Sosyal medya kullanım özelliklerinin kişilik yapılanmaları, yaşam doyumu ve depresyon açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, İstanbul.
- Çeçen, A. R. (2007). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve yaşam doyumu düzeylerine göre sosyal ve duygusal yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 180-190.
- Çeçen, A. R. (2008). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordamada bireysel bütünlük (tutarlılık) duygusu, aile bütünlük duygusu ve benlik saygısı. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(1), 19-30.
- Çetin, F., Yeloğlu, H. O. ve Basım, H. N. (2015). Psikolojik dayanıklılığın açıklanmasında beş faktör kişilik özelliklerinin rolü: Bir kanonik ilişki analizi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 30(75), 81-92.
- Dağlı, A. ve Baysal, N. (2016). Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1262.
- Dickman, S. J. (1990). Functional and dysfunctional impulsivity: Personality and cognitive correlates. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(1), 95-102.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 93, 542–575.

- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Diener, E., Lucas, R. E., & Oishi, S. (2002). Subjective well-being: The science of happiness and life satisfaction. In Snyder, C. R., & Lopez, S. J. (Eds.) *Handbook of positive psychology* (pp. 63-73). New York: Oxford.
- Dijkstra, P., & Buunk, A. P. (2018). Social comparison processes. In Maddux, J. E. (Ed.), *Subjective well-being and life satisfaction* (pp. 230-252). New York: Routledge.
- Doğan, T. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.
- Egan, V., Chan, S., & Shorter, G. W. (2014). The Dark Triad, happiness and subjective well-being. *Personality and Individual Differences*, 67, 17–22.
- Eldoğan, D. ve Tunçel, E. (2017). Kırılgan narsisizm ve sosyal kaygı bozukluğu: Benzerlikler ve farklılıklar. *Nesne*, 5(11), 426-448.
- Ellis, H. (1898). Auto- eroticism: A psychological study. *Alienist and Neurologist*, 19, 260–299.
- Engeler, A. (2005). *Psikopati ve antisosyal kişilik bozukluğu* (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Flügel, J. C. (1925). A quantitative study of feeling and emotion in everyday life. *British Journal of Psychology*, 15(4), 318–355.
- Furnham, A., Richards, S. C., & Paulhus, D. L. (2013). The Dark Triad of personality: A 10 year review. *Social and Personality Psychology Compass*, 7(3), 199–216.
- Furtner, M. R., Rauthmann, J. F., & Sachse, P. (2011). The self-loving self-leader: an examination of the relationship between self-leadership and the dark triad. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 39(3), 369–379.
- Gallup, G. H. (1976). Human needs and satisfactions: A global survey. *Public Opinion Quarterly*, 40(4), 459-467.

- Gençlik ve Spor Bakanlığı (13.11.2018). KYK Burs/Kredi Sonuçları Açıklandı. <https://gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/3/145311/kyk-burs-kredi-sonuclari-aciklandi.aspx> adresinden erişilmiştir.
- Gilman, R., Easterbrooks, S. R., & Frey, M. (2004). A preliminary study of multidimensional life satisfaction among deaf/hard of hearing youth across environmental settings. *Social Indicators Research*, 66, 143-164.
- Gündoğar, D., Sallan-Gül, S., Uskun, E., Demirci, S. ve Keçeci, D. (2007). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordayan etkenlerin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 10, 14-27.
- Güney, S., (1998), *Davranış bilimleri ve yönetim psikolojisi terimler sözlüğü*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2013). *Multivariate data analysis*. New York: Pearson Education Limited.
- Haskan-Avcı, Ö. *Evliliğe hazırlık programının çift ilişkileri ve ilişki istikrarı üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi: Ankara.
- Hasta, D. ve Güler, M. E. (2013). Saldırganlık: Kişilerarası ilişki tarzları ve empati açısından bir inceleme. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 64-104.
- Helliwell, J., Layard, R., & Sachs, J. (2019). *World Happiness Report 2019*, New York: Sustainable Development Solutions Network.
- Horzum, M. B., Ayas, T. ve Padır, M. A. (2017). Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 398-408.
- Howe, J., Falkenbach, D., & Massey, C. (2014). The Relationship among psychopathy, emotional intelligence, and professional success in finance. *International Journal of Forensic Mental Health*, 13(4), 337–347.
- İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa (2018). Önlisans ve Lisans Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği (Resmi Gazete Tarihi: 20.08.2018, Resmi Gazete Sayısı: 30515).

- Jakobwitz, S., & Egan, V. (2006). The dark triad and normal personality traits. *Personality and Individual Differences, 40*, 331-339.
- Jonason, P. K., & Kavanagh, P. (2010). The dark side of love: Love styles and the Dark Triad. *Personality and Individual Differences, 49*, 606–610.
- Jonason, P. K., Koenig, B. L., & Tost, J. (2010). Living a fast life. *Human Nature, 21*(4), 428–442.
- Jonason, P. K., Li, N. P., Webster, G. D., & Schmitt, D. P. (2009). The dark triad: Facilitating a short-term mating strategy in men. *European Journal of Personality, 23*, 5-18.
- Jonason, P. K., & Webster, G. D. (2010). The dirty dozen: A concise measure of the dark triad. *Psychological Assessment, 22*(2), 420-432.
- Jones, D. L., & Figueredo, A. J. (2013). The core of darkness: Uncovering the heart of the Dark Triad. *European Journal of Personality, 27*, 521-531.
- Jones, D. N., & Paulhus, D. L. (2009). Machiavellianism. In M. R. Leary, & R. H. Hoyle (Eds.). *Handbook of individual differences in social behaviour* (pp. 93-108). New York: Guilford Press.
- Jones, D. N., & Paulhus, D. L. (2010). Differentiating the dark triad within the interpersonal circumplex. In Horowitz, L. M., & Strack, S. (Eds.), *Handbook of interpersonal psychology* (pp. 249-268). New Jersey: Wiley & Sons.
- Jones, D. N., & Paulhus, D. L. (2011). The role of impulsivity in the Dark Triad of personality. *Personality and Individual Differences, 51*, 679–682.
- Karpman, B. (1948). Conscience in the psychopath: Another version. *American Journal of Orthopsychiatry, 18*(3), 455–491.
- Kernberg, O. F. (1970). Factors in the psychoanalytic treatment of narcissistic personalities. *Journal of the American Psychoanalytic Association, 18*(1), 51-85.
- Kıratlı, S. (2018). *Narsistik kişilik özellikleri ve mükemmeliyetçiliğin yaşam doyumu ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.

- Kong, F., Ding, K., & Zhao, J. (2015). The relationships among gratitude, self-esteem, social support and life satisfaction among undergraduate students. *Journal of Happiness Studies, 16*, 477–489.
- Kowalski, C. M., Kwiatkowska, K., Kwiatkowska, M. M., Ponikiewska, K., Rogoza, R., & Schermer, J. A. (2018). The Dark Triad traits and intelligence: Machiavellians are bright, and narcissists and psychopaths are ordinary. *Personality and Individual Differences, 135*, 1-6.
- Kowalski, C. M., Vernon, P. A., & Schermer, J. A. (2016). The General Factor of Personality: The relationship between the big one and the dark triad. *Personality and Individual Differences, 88*, 256–260.
- Köroğlu, E. ve Bayraktar, S., (2010). *Kişilik bozuklukları*. Ankara: HYB Basım Yayın.
- Lee, K., & Ashton, M. C. (2005). Psychopathy, Machiavellianism, and Narcissism in the Five-Factor Model and the HEXACO model of personality structure. *Personality and Individual Differences, 38*, 1571-1582.
- Levy, K. N., Ellison, W. D., & Reynoso, J. S. (2011). A historical review of narcissism and narcissistic personality. In Campbell, W. K., & Miller, J. D. (Eds.) *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder*. (pp. 3-13). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Love, A. B., & Holder, M. D. (2014). Psychopathy and subjective well-being. *Personality and Individual Differences, 66*, 112-117.
- Lyubomirsky, S. (2008). *The how of happiness: A scientific approach to getting the life you want*. New York: Penguin.
- Maddux, J. E. (2018). *Subjective well-being and life satisfaction*. New York: Routledge.
- McClelland, M. M., & Wanless, S. B. (2012). Growing up with assets and risks: the importance of self-regulation for academic achievement. *Research in Human Development, 9*(4), 278–297.
- McCrae, R. R., Costa, P. T., & Busch, C. M. (1986). Evaluating comprehensiveness in personality systems: The California Q-Set and the five-factor model. *Journal of Personality, 54*(2), 430–446.

- McCrae, R. R. & Costa, P. T. (2013). *Personality in adulthood: A Five-Factor Theory Perspective*. New York: The Guildford Press.
- McCrae, R. R. (1994). Openness to experience: Expanding the boundaries of Factor V. *European Journal of Personality*, 8, 251-272.
- Miller, J. D. & Campbell, W. K. (2008). Comparing clinical and social-personality conceptualizations of narcissism. *Journal of Personality*, 76(3), 449-476.
- Miller, J. D. & Maples, J. (2011). Trait personality models of narcissistic personality disorder, grandiose narcissism, and vulnerable narcissism. In Campbell, W. K., & Miller, J. D. (Eds.) *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder* (pp. 71-88). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Morsünbül, Ü. (2014). Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi Türkçe versiyonu geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 27(4), 316-322.
- Muris, P., Merckelbach, H., Otgaar, H., & Meijer, E. (2017). The malevolent side of human nature: A meta-analysis and critical review of the literature on the dark triad (narcissism, Machiavellianism, and psychopathy). *Perspectives on Psychological Science*, 12(2), 183–204.
- Muto, T. & Mitamura, T. (2015). Acceptance and commitment therapy for "Taro," a Japanese client with chronic depression: A replicated treatment-evaluation. *Pragmatic Case Studies in Psychotherapy*, 11(2), 117-153.
- Neugarten, B. L., Havighurst, R. J., Tobin, S. S. (1961). The measurement of life satisfaction, *Journal of Gerontology*, 16(2), 134–143.
- Newman, J. P., MacCoon, D. G., Vaughn, L. J., & Sadeh, N. (2005). Validating a distinction between primary and secondary psychopathy with measures of Gray's BIS and BAS constructs. *Journal of Abnormal Psychology*, 114(2), 319–323.
- O'Boyle, E. H., Jr., Forsyth, D. R., Banks, G. C., & McDaniel, M. A. (2012). A meta-analysis of the Dark Triad and work behavior: A social exchange perspective. *Journal of Applied Psychology*, 97(3), 557-579.
- OECD, (2017), *How's life? 2017: Measuring well-being*, Paris: OECD Publishing.

- Öğüt, A. ve Kocabacak, A. (2008). Küreselleşme sürecinde Türk iş kültüründe yaşanan dönüşümün boyutları. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 23, 145-170.
- Özer, Ö., Uğurluoğlu, Ö., Kahraman, G. ve Avcı, K. (2016). Hemşirelerin karanlık kişilik özelliklerinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(3), 205-218.
- Özgür, G., Babacan-Gümüş, A. ve Durdu, B. (2010). Evde ve yurttan kalan üniversite öğrencilerinde yaşam doyumu. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 25-32.
- Özsoy, E. ve Ardıç, K. (2017). Karanlık Üçlü'nün (narsisizm, Makyavelizm ve psikopati) iş tatminine etkisinin incelenmesi. *Yönetim ve Ekonomi*, 24(2), 391-406.
- Özsoy, E., Rauthmann, J. F., Jonason, P. K., & Ardıç, K. (2017). Reliability and validity of the Turkish versions of Dark Triad Dirty Dozen (DTDD-T), Short Dark Triad (SD3-T), and Single Item Narcissism Scale (SINS-T). *Personality and Individual Differences*, 117, 11–14.
- Palling, A., Boon, J., & Egan, V. (2014). Personality, the Dark Triad and violence. *Personality and Individual Differences*, 67, 81–86.
- Paulhus, D. L., & Williams, K. M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36, 556-563.
- Peterson, C., Park, N., & Seligman, M. E. P. (2005). Orientations to happiness and life satisfaction: The full life versus the empty life. *Journal of Happiness Studies*, 6(1), 25–41.
- Pincus, A. L., & Lukowitsky, M. R. (2010). Pathological narcissism and narcissistic personality disorder. *Annual Review of Clinical Psychology*, 6(1), 421–446.
- Proctor, C. L., Linley, P. A., & Maltby, J. (2009). Youth life satisfaction: A review of the literature. *Journal of Happiness Studies*, 10(5), 583–630.
- Ramanaiah, N. V., Detwiler, F. R. J., & Byravan, A. (1997). Life satisfaction and the five-factor model of personality. *Psychological Reports*, 80, 1208-1210.

- Rauthmann, J. F., & Kolar, G. P. (2012). How “dark” are the Dark Triad traits? Examining the perceived darkness of narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Personality and Individual Differences*, 53(7), 884–889.
- Ridner, S. L., Newton, K. S., Staten, R. R., Crawford, T. N., & Hall, L. A. (2016). Predictors of well-being among college students. *Journal of American college health*, 64(2), 116-124.
- Rogoza, R., & Ciecuch, J. (2017). Structural investigation of the short Dark Triad Questionnaire in Polish population. *Current Psychology*, 1-8.
- Rousseau, M. B., & Duchon, D. (2015). Organizational narcissism: Scale development and firm outcomes. *Journal of Organizational Culture, Communications and Conflict*, 19(1), 159.
- Saltoğlu, S. (2018). *The role of coping style as a mediator between the dark triad and psychological well-being* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Samaha, M., & Hawi, N. S. (2016). Relationships among smartphone addiction, stress, academic performance, and satisfaction with life. *Computers in Human Behavior*, 57, 321-325.
- Sandvik E., Diener E., & Seidlitz L. (2009) Subjective well-being: The convergence and stability of self-report and non-self-report measures. In Diener E. (Ed.) *Assessing well-being* (pp. 119-138). Dordrecht: Springer.
- Santrock, J. W. (2016). *Yaşam boyu gelişim: Gelişim psikolojisi* (Çev. Ed. G. Yüksel). Ankara: Nobel Akademik.
- Satıcı, S. A., Kayış, A. R., Yılmaz, M. F., & Eraslan-Çapan, B. (2018). Dirty Dozen Scale: A study of adaptation to Turkish university students. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 19(1), 34-40.
- Schimmack, U., Radhakrishnan, P., Oishi, S., Dzokoto, V., & Ahadi, S. (2002). Culture, personality, and subjective well-being: Integrating process models of life satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(4), 582–593.

- Seligman, M. E. P. (2002). Positive psychology, positive prevention, and positive therapy. In Snyder, C. R., & Lopez, S. J. (Eds.) *Handbook of positive psychology* (pp. 3-9). New York: Oxford.
- Somer, O., Korkmaz, M. ve Tatar, A. (2002). Beş Faktör Kişilik Envanteri'nin Geliştirilmesi-I: Ölçek ve alt ölçeklerin oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 21-33.
- Spurk, D., Keller, A. C., & Hirschi, A. (2015). Do bad guys get ahead or fall behind? Relationships of the Dark triad of personality with objective and subjective career success. *Social Psychological and Personality Science*, 7(2), 113–121.
- Tatar, A. (2016). Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Kısa Formunun geliştirilmesi. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 17(1), 14-23.
- Tatar, A. (2017). Büyük Beş-50 Kişilik Testinin Türkçeye çevirisi ve Beş Faktör Kişilik Envanteri Kısa Formu ile karşılaştırılması. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 18(1), 51-61.
- Telli, E. (2016). *E-öğrenme ortamlarında anlamlı kodlama stratejileri öğretiminin başarı ve kalıcılık üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi: Ankara.
- Toplu-Yaşlıoğlu, D. ve Atılğan, Ö. (2018). Karanlık Üçlü Ölçeği: Türkçeye uyarlama, güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(3), 725-739.
- Tuzgöl-Dost, M. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (22), 132-143.
- Twenge, J. M. (2011). Narcissism and culture. In Campbell, W. K., & Miller, J. D. (Eds.) *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder* (pp. 230-252). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Ülker-Tümlü, G. ve Receptoğlu, E. (2013). Üniversite akademik personelinin psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(3), 205-213.

- Vize, C. E., Lynam, D. R., Collison, K. L., & Miller, J. D. (2016). Differences among dark triad components: A meta-analytic investigation. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 9(2), 101–111.
- Yazgan-İnanç, B. ve Yerlikaya, E. E. (2013). *Kişilik kuramları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yılmaz, E. ve Aslan, H. (2013). Öğretmenlerin iş yerindeki yalnızlıkları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(3), 59-69.
- Yükseköğretim Kurumu. (2019). <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden alınmıştır.
- Zajenkowski, M., & Czarna, A. Z. (2015). What makes narcissists unhappy? Subjectively assessed intelligence moderates the relationship between narcissism and psychological well-being. *Personality and Individual Differences*, 77, 50-54.

EK-A: Gönüllü Katılım Formu

Sayın katılımcı,

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programında yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tezim kapsamında karanlık üçlü kişilik özellikleri ile üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları arasındaki ilişkileri inceleme amacıyla bir araştırma gerçekleştiriyorum. Araştırmadan elde edilen bulgular, bu kişilik özelliklerinin kültürümüzdeki yansımalarını incelemek ve yaşam doyumu ile ilişkilerinin keşfedilmesi amacıyla kullanılacaktır. Bu araştırma için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonundan gerekli izinler alınmıştır. Araştırma kapsamında sizden doldurmanızı istediğimiz formlar: Demografik Bilgi Formu, Karanlık Üçlü Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği. Araştırma için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan izin alınmıştır.

Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırmadan ayrılmak istediğinizi beyan ettiğiniz an ayrılabilirsiniz. Bu durum size hiçbir sorumluluk getirmeyecektir. Maddelere vereceğiniz yanıtlar isimsiz olarak bu katılım formundan bağımsız ve isimsiz olarak saklanacaktır. Araştırma sonuçları eğitim ve bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Araştırmanın tüm süreçlerinde kişisel bilgileriniz ihtimamla korunacaktır. Bu Gönüllü Katılım Formuna adınızı ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur.

Telefon numaram ve adresim bu kâğıtta yazıyor. Bu araştırma bittikten sonra da bana ulaşabilir ve araştırma ile ilgili soru sorabilirsiniz. Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa lütfen sormaktan çekinmeyin. Araştırmaya katılmayı tercih ediyorsanız, lütfen aşağıya imzanızı atınız.

Katılımcının adı, soyadı (zorunlu değildir):

İmzası:

Tarih:

Araştırmanın yürütücüsü

Adı Soyadı: Mustafa Zahid Tozar

(tozarahid@gmail.com) (+90 506 744 7253)

(İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, C-506)

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Özlem Haskan Avcı

(ozlemhaskan@gmail.com) (+90 312 2978550 [128])

(Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, D Kapısı)

İmza:

Tarih:

EK-B: Yaşam Doyumu Ölçeği Örnek Maddeleri

		<i>Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirip sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koyunuz.</i>				
		Hiç katılmıyorum (1)	Çok az katılıyorum (2)	Orta düzeyde katılıyorum (3)	Büyük oranda katılıyorum (4)	Tamamen katılıyorum (5)
1	İdeallerime yakın bir yaşantım vardır.	1	2	3	4	5
4	Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.	1	2	3	4	5

EK-C: Karanlık Üçlü Ölçeği Örnek Maddeler

<i>Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirip sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koyunuz.</i>	Kesinlikle Katılmıyorum	Çoğunlukla katılmıyorum	Katılmıyorum	Bazen katılmıyorum	Kararsızım	Bazen katılıyorum	Katılıyorum	Çoğunlukla katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Kendi amacıma ulaşmak için başkalarını yönlendirme eğilimindeyim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5. Yaptıklarımın pişmanlık duymam.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
9. Diğerlerinin bana hayran olmasını isterim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

EK-Ç: Demografik Bilgi Formu

Yaşınız:
Cinsiyetiniz:
Ortalama aylık geliriniz:
Lisans ortalamanız:

EK-D: Etik Komisyonu Onay Bildirimi

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : 35853172-300
Konu : Mustafa Zahid TOZAR Hk.(Etik Komisyon)

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 12.03.2019 tarihli ve 51944218-300/00000501778 sayılı yazı.

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı yüksek lisans öğrencilerinden **Mustafa Zahid TOZAR**'ın **Dr. Öğr. Üyesi Özlem HASKAN AVCI** danışmanlığında yürüttüğü "**Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerine Göre Genç Yetişkinlerin Yaşam Doyumlarının İncelenmesi**" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **19 Mart 2019** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup,etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Rahime Meral NOHUTCU
Rektör Yardımcısı

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://belgedogrulama.hacettepe.edu.tr> adresinden 39678d24-26f9-466d-88e3-65fb565d7346 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara
Telefon:0 (312) 305 3001-3002 Faks:0 (312) 311 9992 E-posta:yazimd@hacettepe.edu.tr İnternet
Adresi: www.hacettepe.edu.tr

Duygu Diden ILF[®]

EK-E: Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününi kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

13/06/2019

(İmza)

Mustafa Zahid TOZAR

EK-F: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orijinallik Raporu

23/07/2019

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Başkanlığına,

Tez Başlığı : Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerine Göre Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumları

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmamın tamamı (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Rapor Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı	Gönderim Numarası
23/07/2019	68	104000	13/06/2019	%14	1154139601

Uygulanan filtreler:

1. Kaynaklar hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan eder, gereğini saygılarımla arz ederim.

Ad Soyadı: Mustafa Zahid TOZAR

Öğrenci No.: N16121606

Ana Bilim Dalı: Eğitim Bilimleri

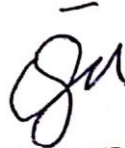
Programı: Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

İmza

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

(Dr. Öğr. Üyesi Özlem HASKAN AVCI)

EK-G: Thesis Originality Report

23/07/2019

HACETTEPE UNIVERSITY
Graduate School of Educational Sciences
To The Department of Educational Sciences

Thesis Title: Life Satisfaction of University Students According to Dark Triad Personality Traits

The whole thesis that includes the *title page, introduction, main chapters, conclusions and bibliography section* is checked by using Turnitin plagiarism detection software take into the consideration requested filtering options. According to the originality report obtained data are as below.

Time Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defense	Similarity Index	Submission ID
23/07/2019	68	104000	13/06/2019	%14	1154139601

Filtering options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Educational Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name Lastname: Mustafa Zahid TOZAR

Student No.: N16121606

Department: Educational Sciences

Program: Psychological Counseling and Guidance

Status: Masters Ph.D. Integrated Ph.D.

Signature

ADVISOR APPROVAL

APPROVED
(Asst. Prof. Dr. Özlem HASKAN AVCI)

EK-H: Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına ilişkin Yönerge**" kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- o Enstitü/Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- o Enstitü/Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- o Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

23/07/2019

Mustafa Zahid TOZAR

"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3 şahıslara veya kurumlara haksız kazanç; imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
- Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.
- Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

